

02.12.2025

Dnrot 1667/03.04.04.04.16/2024
1669/03.04.04.04.16/2024**Asia**

Valitukset yleiskaavapäätöksestä

Valittajat

1. Metsähallitus
2. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Päätös, josta valitetaan

Perhon kunnanvaltuusto 28.10.2024 § 45

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt Ahvenlammen tuulivoimapuiston osayleiskaavan.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

1. *Metsähallitus* on vaatinut, että kunnanvaltuuston päätös kumotaan.

Perustelut

Kaava-alueelle suunnitellut tuulivoimalat sijoittuvat lähimmillään noin 2,6 kilometrin etäisyydelle Metsähallituksen hallinnoimasta pinta-alaltaan 3550 hehtaarin suuruisesta Hangasneva-Säästöpiirinnevan (FI1001010) Natura-alueesta. Alue on liitetty Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin (92/43/ETY) mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SAC-alue). Natura-alueen suojeluperusteena on muun muassa luontodirektiivin liitteen II lajeista metsäpeura (*Rangifer tarandus fennicus*).

Ahvenlammen tuulivoimapuiston Natura-arviointia ei metsäpeuraan kohdistuvien vaikutusten osalta ole laadittu asianmukaisesti eikä arvioinnin ja arviointiin tehdyn täydennyksen perusteella ole mahdollista varmistua siitä, ettei osayleiskaavaratkaisu merkittävästi heikennä Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen suojelun perusteena olevaa luonnonarvoa. Arvioinnissa ei ole myöskään hyödynnetty kaikkea metsäpeuran

esiintymisestä käytettävissä olevaa tietoa, joka on tuotu osaltaan kunnan tietoon hankkeesta annetuissa viranomaislausunnoissa.

Ahvenlammen tuulivoimapuiston vaikutukset on arvioitu YVA-menettelyssä, jonka YVA-selostuksesta yhteysviranomaisen on antanut perustellun päätelmän 20.12.2023 (EPOELY/890/2022). Osana YVA-menettelyä hankkeen vaikutuksista Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueeseen laadittiin luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:n mukainen Natura-arviointi. Natura-arviointia täydennettiin kaavan 1. ehdotusvaiheessa. YVA-selostuksen ja Natura-arvioinnin johtopäätöksenä oli, että metsäpeuralle ei aiheudu hankkeesta merkittäviä vaikutuksia.

Metsähallitus on Natura-alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena antanut lausuntonsa laaditusta Natura-arvioinnista YVA-selostuksesta annetun lausunnon yhteydessä 13.10.2023. Metsähallituksen näkemyksen mukaan YVA-selostuksessa ja Natura-arvioinnissa esitettyjen tietojen perusteella ei voitu osoittaa, etteikö hankkeesta yhdessä muiden hankkeiden kanssa voisi aiheutua merkittäviä haitallisia vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena mainitulle metsäpeuralle.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus arvioi 24.10.2023 Natura-arvioinnista antamassaan lausunnossa hankkeella olevan luonnonsuojelulain 7 §:n mukaisen varovaisuusperiaatteen mukaisesti merkittävä heikentävä vaikutus metsäpeuraan. Natura-arvioinnin täydennyksestä 12.3.2024 antamassaan lausunnossa ELY-keskus on todennut, että päivitetty Natura-arviointi ei juurikaan tuo lisätietoa metsäpeuran osalta. ELY-keskus on todennut hankkeella olevan edelleen varovaisuusperiaatteen mukaisesti merkittävä heikentävä vaikutus metsäpeuraan huolimatta siitä, että haitallisimmat sähkönsiirtoreitin vaihtoehdot oli jätetty pois jatkosuunnittelusta.

YVA-selostuksesta antamassaan perustellussa päätelmässä Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on todennut metsäpeuralle aiheutuvien vaikutusten merkittävyyden sisältävän huomattavasti epävarmuutta, etenkin huomioiden myös muut tuulivoimahankkeet Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen läheisyydessä. Perustellussa päätelmässä on korostettu metsäpeuran osalta varovaisuusperiaatteen noudattamista päätöksenteossa. Kaavaselostuksessa on kuvattu perustellun päätelmän huomioimista kaavaehdotuksessa, ja todettu metsäpeuran osalta seuraavaa: ”Hankealueen ja Natura-alueen keskinäinen sijainti ja yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa huomioiden on päädytty Natura-arvioinnissa ja YVA-selostuksessa todettuihin metsäpeuravaikutuksiin”. Kaavaselostuksessa ei kuitenkaan ole esitetty mitään lisäperusteluja sille, miksi hankkeessa ei katsottu tarpeelliseksi huomioida Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja hankkeesta lausuneiden metsäpeuran asiantuntijatahojen näkemyksiä, jotka poikkesivat selvästi hankkeessa tehtyjen selvitysten johtopäätöksistä.

Perhon kunnanvaltuusto hyväksyi Ahvenlammen tuulivoimahankkeen osayleiskaavan 22.4.2024. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus jätti päätöksestä 23.5.2024 oikaisukehotuksen, jonka yhtenä keskeisenä perusteena oli metsäpeuraan kohdistuvien yhteisvaikutusten puutteellinen selvittäminen

osayleiskaavaa laadittaessa. Perhon kunta perui kaavan hyväksymisen itseoikaisuna 21.5.2024 ja palautti kaavan takaisin valmisteluun.

Osayleiskaavan 2. ehdotusvaiheessa vaikutuksia Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueeseen pyrittiin vähentämään poistamalla kaavasta kaksi lähimpänä Natura-aluetta sijainnutta tuulivoimalaa, jolloin Natura-alueen etäisyys lähimpään tuulivoimalaan kasvoi noin 1,3 kilometristä 2,6 kilometriin. Myös tuulivoimaloiden kokonaiskorkeutta vähennettiin 300 metristä 270 metriin. Osayleiskaavan 2. ehdotuksesta antamissaan lausunnoissa Metsähallitus ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus katsoivat, että kahden Natura-aluetta lähimmän tuulivoimalan poistamisesta huolimatta ei voida poissulkea kaavasta aiheutuvia merkittäviä vaikutuksia metsäpeuralle, huomioiden yhteisvaikutukset lähialueen muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Lausunnoista huolimatta Perhon kunnanvaltuusto hyväksyi osayleiskaavan 2. ehdotusvaiheen mukaisena 28.10.2024.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan kunnanhallituksen olisi tullut päätösharkinnassa huomioida Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Metsähallituksen lausunnot. Kunnanhallituksen poiketessa viranomaisten näkemyksestä, olisi poikkeava näkemys tullut perustella huolellisesti kaava-asiakirjoissa. Kunnanhallituksen olisi tullut kaava-asiakirjoissa, metsäpeuran esiintymistä koskevat tiedot sekä yhteisvaikutukset Kokkonevan tuulivoimaosayleiskaavan kanssa huomioon ottaen, poissulkea merkittävien vaikutusten riski Hangasnevan-Säästöpiirinnevan Natura-alueen suojeluperusteena olevalle metsäpeuralle ja antaa edelleen yksityiskohtaiset perustelut sille, ettei osayleiskaavaratkaisu merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevaa luonnonarvoa.

Metsäpeuran Suomenselän osakanta on tällä hetkellä maailman ainoa vakaa metsäpeuran osakanta, ja sen merkitys koko alalajin säilymiselle on siksi keskeinen. Luonnonvarakeskuksen (LUKE) arvion mukaan Suomenselän metsäpeurakannan koko oli kevättalvella 2024 noin 2 000 yksilöä. LUKE:n erikoistutkijan mukaan osakannan esiintyminen painottuu Keski-Pohjanmaan ja osin Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan ja eteläisen Pohjois-Pohjanmaan alueille, ja tällä alueella elää noin $\frac{3}{4}$ kaikista Suomenselän osakannan peuroista. Merkittävin ydinalue sijoittuu Perhon-Halsuan-Lestijärven väliselle alueelle, jonka lounaisosassa Ahvenlammen hankealue sijaitsee.

Koska metsäpeuran elinympäristövaatimukset vaihtelevat vuodenaikojen mukaan, ovat lajille tyypillisiä pitkät, kymmenien tai jopa satojen kilometrien mittaiset muuttomatkat kesä- ja talvilaidunten välillä. Vaellukset kesä- ja talvilaidunalueiden välillä noudattelevat usein samoja reittejä. Metsäpeuran herkkyys ihmistoiminnasta aiheutuvalla häiriöllä vaihtelee vuodenkierron ja yksilön statuksen mukaan. Rangifer-sukuun kuuluville peuroille vasonta-aika on tyypillisesti häiriöaltteinta aikaa. Myös vasovat metsäpeuranaaraat (vaatimet) välttelevät ihmistoiminnasta aiheutuvaa häiriötä ja hakeutuvat vasomaan rauhallisille alueille. Kainuussa vasovien vaadinten on todettu välttelevän esimerkiksi metsäautoteitä. Hangasneva-Säästöpiirinneva on ominaisuuksiltaan erityisen hyvin metsäpeuran vasontaympäristöksi ja vasanhoitoympäristöksi sopivaa. LUKE:n tuottaman GPS-seuranta-aineiston

perusteella metsäpeuravaadinten tiedetään käyttäneen Natura-aluetta kesäaikaisena elinympäristönään. MetsäpeuraLIFE-hankkeessa julkaistiin 21.5.2024 LUKE:n, Oulun yliopiston ja Metsähallituksen yhteistyönä tuottama ennustekartta metsäpeuralle soveltuvista vasanhoitoalueista. Ennustekartta kuvaa metsäpeuralle tärkeitä vasanhoitoympäristöjä ja mahdollistaa niiden huomioimisen muun muassa maankäytön suunnittelussa. GPS-aineiston ja ennustekartan perusteella Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen merkitystä voidaan pitää metsäpeuralle erittäin keskeisenä.

Ahvenlammen kaava-alueelle sijoittuu useita ojittamattomia suoalueita, joista erityisesti Lehmikivenneva ja Muurausneva ovat Ahvenlammen tuulivoimapuiston Natura-arvioinnin mukaan merkityksellisiä metsäpeuran kannalta. Hankkeen luontoselvitysten yhteydessä Lehmikivennevalla tehtiin kesällä 2022 useita havaintoja vasan kanssa liikkuneesta metsäpeuravaatimesta. Lehmikivennevan merkitys metsäpeuran pikkuvasanhoitoalueena on todettu myös vuonna 2021 Honkakankaan ja Kanniston tuulivoimapuistojen yleiskaavoja varten laaditussa metsäpeuraselvityksessä. Selvityksen liitteenä on esitetty havaintotietoja yksittäisten pantapeurojen liikkumisesta myös Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen ympäristössä. Selvityksen liitekarttojen perusteella voidaan todeta, että osa Hangasneva-Säästöpiirinnevan alueella esiintyvistä metsäpeuravaatimista liikkuu myös Lehmikivennevalla.

Ennustekartan mukaan kaikki Ahvenlammen kaava-alueelle sijoittuvat suoalueet soveltuvat erittäin hyvin elinympäristöksi vasoville metsäpeuravaatimille. Ennustekartta tukee vahvasti maastossa tehtyjä havaintoja siitä, että metsäpeura käyttää myös hankealuetta kesäaikaisena vasanhoitoympäristönä. Tarkasteltaessa ennustekarttaa laajemmalla alueella, voidaan myös havaita, että Ahvenlammen hankealue sijoittuu metsäpeurojen vasanhoitoympäristöiksi soveltuvien alueiden keskeisille ydinalueille.

Luonto- tai lintudirektiivissä ei ole määritetty, milloin luonnonarvot heikentyvät tai merkittävästi heikentyvät. Euroopan komission julkaisemassa ohjeessa (Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset) todetaan, että vaikutusten merkittävyys on kuitenkin määritettävä suhteessa suunnitelman tai hankkeen kohteena olevan suojeltavan alueen erityispiirteisiin ja luonnonolosuhteisiin ottaen erityisesti huomioon alueen suojelutavoitteet. Mikäli ilmenee, että vaikutus on epävarma, suunnitelma myös heikentää merkittävästi Natura-arvoja (varovaisuusperiaate).

Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on aina noudatettava varovaisuusperiaatetta, joka on tuotu myös kansallisen lainsäädännön tasolle luonnonsuojelulakia uudistettaessa. Luonnonsuojelulain 7 §:n mukaan tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen mukaisessa päätöksenteossa kiinnitetään huomiota luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhkaan, vaikka siitä ei olisi olemassa varmistettua tieteellistä tietoa.

EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan Natura-vaikutusten asianmukainen arviointi merkitsee sitä, että arvioinnissa on alaa koskeva paras

tieteellinen tieto huomioon ottaen yksilöitävä suunnitelman kaikki näkökohdat, jotka voivat yksinään tai yhdistettyinä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa vaikuttaa kyseisen Natura-alueen suojelutavoitteisiin. Niin kutsutussa Waddenzee-tapauksessa vahvistetun oikeusohjeen mukaan toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat hyväksyä suunnitelman tai hankkeen ja näin ollen myöntää sille luvan vain varmistuttuaan, että todennäköisesti merkittävät vaikutukset suojeluperusteena oleville luonnonarvoille voidaan tieteelliseltä kannalta riittävällä varmuudella sulkea pois, ja että suunnitelma tai hanke ei vaikuta pysyvällä tavalla haitallisesti kyseisen alueen koskemattomuuteen, kun otetaan huomioon tämän toiminnan vaikutusten asianmukaista arviointia koskevat päätelmät. Näin on silloin, kun ei ole olemassa mitään tieteelliseltä kannalta järkevää epäilyä tällaisten vaikutusten aiheutumatta jäämisestä.

Natura-arvioinnin tarkoituksena on luoda riittävä tiedollinen pohja Natura-alueeseen kohdistuvien vaikutusten arviointiin. EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön (muun muassa C-441/17, C-258/11) mukaan Natura-arvioinnissa pitää käyttää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää perusteltu tieteellinen epäily arvioidun hankkeen vaikutuksista. Lisäksi EU-tuomioistuimen tapauksen C-43/10 kohdan 115 mukaan arviointia ei voi pitää asianmukaisena, jos alueen luontotyyppejä ja lajeja koskevat tiedot puuttuvat tai ne eivät ole luotettavia eivätkä ajantasaisia.

Ahvenlammen osalta ei ole tosiasiallisesti selvitetty maastossa metsäpeuran esiintymistä kaava- ja Natura-alueella. Havainnot lajista ovat tulleet muiden luontoselvitysten yhteydessä. Tuulivoimahankkeista metsäpeuralle aiheutuvat vaikutukset tunnetaan nykyisin vielä huonosti, minkä vuoksi lajiin kohdistuvien vaikutusten voimakkuutta tai niiden laajuutta on vielä vaikea arvioida. Olemassa olevan tutkimustiedon vähyys on tuotu esiin myös Ahvenlammen tuulivoimapuiston Natura-arvioinnissa. Puuttuvan tutkimustiedon ohella myös metsäpeuran esiintyminen sekä erityisesti Natura-alueella esiintyvien metsäpeurojen liikkuminen kaava- ja Natura-alueella tunnetaan puutteellisesti eikä tätä tietoa ole osana kaavahankkeen vaikutusten arviointia pyritty selvittämään riittävästi eikä täydennetty. Epävarmuutta vaikutusten arviointiin lisää Ahvenlammen hankealueen viereen aikaisemmin hyväksytty Kokkonevan tuulivoimaosayleiskaava, josta on arvioitu myös kohdistuvan heikentäviä vaikutuksia Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen metsäpeuralle ja riski hankkeiden merkittävistä yhteisvaikutuksista on useissa viranomaislausunnoissa tuotu esiin.

Ahvenlammen tuulivoimapuiston Natura-arvioinnissa ja arvioinnin täydennyksessä on todettu, että suunniteltu tuulivoima-alue sijaitsee Suomenselän metsäpeurakannan ydinalueella ja metsäpeuran tärkeimpien kesälaidunalueiden välittömässä läheisyydessä. Myös Hangasneva-Säästöpiirinnevan merkitys metsäpeuran tärkeänä lisääntymisalueena on tunnistettu arvioinnissa. Natura-arvioinnissa on todettu olemassa olevaan tutkimuskirjallisuuteen perustuen, että ”metsäpeuran välttämisaikutus lienee

muutamasta kilometristä yli 10 kilometriin”. Lisäksi arvioinnissa on todettu, että ”laadukkaita metsäpeuran vasomisalueita on Suomessa hyvin rajallisesti eikä vaihtoehtoisia alueita ole poronhoitoalueen ulkopuolella tarjolla, mikä lisää välttelystä aiheutuvaa vaikutusta”.

Natura-arvioinnissa tuulivoimahankkeen vaikutuksia metsäpeuraan on arvioitu olemassa olevan tutkimuskirjallisuuden sekä muun muassa tuulivoimaloista laadittujen melu- ja näkymäaluemallinnusten perusteella. Natura-arvioinnissa on todettu, että ”tuulivoimapuiston rakentamisen myötä ympäristön ja maiseman luonne alueella muuttuu. Tuulivoimaloiden toiminta, huoltoliikenne ja mahdollinen muu parantuneen tiestön mukanaan tuoma liikenne aiheuttavat nykytilaan verrattuna lisääntyvää häiriötä alueella”. Arvioinnissa on todettu myös, että ”Vaellusaikaista häiriötä ei arvioida yhtä merkittäväksi kuin lisääntymisaikaista häiriötä; metsäpeura ylittää vaeltaessaan teitä ja muita ihmisrakenteita. Jos metsäpeurat siirtyvät kauemmaksi tuulivoima-alueesta vasomisen aikaan, eivätkä vasan kanssa liikkuvat emot kelpuuta aluetta kesälaitumeksi, tuulivoimapuiston vaikutus voi olla kohtalainen, eli vaikutus on merkittävydeltään vähäinen kielteinen”.

Natura-arvioinnissakin käytettyjen tutkimuskirjallisuuslähteiden mukaan tuulivoimahankkeen häiriövaikutukset voivat erityisesti lisääntyvien metsäpeurojen osalta ulottua vähintään 3–5 kilometrin etäisyydelle, mikä Ahvenlammen kaavan tapauksessa vaikuttaisi merkittävään osaan myös Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueesta. Hankkeessa tehtyjen näkymäalueanalyysien mukaan käytännössä kaikki kaavaan merkityt tuulivoimalat tulevat näkymään Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen suoalueille. Vaikka edellä mainitut vaikutusmekanismit on arvioinnissa tunnistettu, ei niiden vaikutusta tai syitä, minkä vuoksi hankkeen vaikutusten arvioidaan metsäpeuran osalta jäävän ei merkittäviksi, perustella Natura-arvioinnissa luonnonsuojelulain edellyttämällä tarkkuudella.

Metsähallituksen lisäksi myös Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus ja LUKE ovat kaavaprosessin aikana useaan otteeseen tuoneet esiin näkemyksensä, että nykytiedon valossa ei voida poissulkea hankkeen merkittävästi heikentäviä vaikutuksia metsäpeuralle. Vaikka tutkimustietoa tuulivoiman vaikutuksista ei metsäpeuran osalta juuri ole, antavat peuran alalajeilla (Rangifer) tehdyt tutkimukset viitteitä mahdollisesta häiriövaikutuksesta. Natura-arvioinnissa meluvaikutuksia arvioitaessa ei ole huomioitu tuulen vaikutusta melun kantautumiseen ja sen häiritsevyyteen metsäpeuran kannalta. Koska Suomessa vallitsevat tyypillisesti etelän ja lännen puoleiset tuulet, ne todennäköisesti vahvistavat meluvaikutusta tuulen alapuolella eli tässä tapauksessa Ahvenlammen hankkeen koillispuolella sijaitsevalla Hangasnevan-Säästöpiirinnevan Natura-alueella.

Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueeseen rajautuvien, osin Ahvenlammen osayleiskaava-alueelle sijoittuvien, suoalueiden voidaan katsoa muodostavan yhdessä Natura-alueen kanssa ekologisen kokonaisuuden, jota Natura-alueen suojelun perusteena oleva metsäpeura hyödyntää kesäaikaisena elinympäristönään. Tätä näkemystä tukevat paitsi metsäpeuran lajityypillinen käyttäytyminen vasonta-aikana, myös edellä mainitut maastossa ja GPS-

seurannassa tehdyt havainnot alueella liikkuvista metsäpeuroista sekä ennustekartta, joka kuvaa metsäpeuralle soveltuvia lisääntymis- ja vasaanhoitoalueita. Ennustekartta on valmistunut ja julkaistu vasta Ahvenlammen hankkeen YVA-menettelyn ja Natura-arvioinnin jälkeen, mutta se on ollut käytettävissä kaavaa hyväksyessä. Metsähallitus on osayleiskaavan 2. kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa saattanut ennustekartan ja sen osoittamat tulokset hankealueen merkityksestä metsäpeuran kesäelinympäristönä kaavoittajan tietoon.

Edellä mainitun ekologisen kokonaisuuden merkitys metsäpeuran kesäaikaisen elinympäristön käytössä olisi tullut huomioida Natura-arviointia laadittaessa. Osa tähän kokonaisuuteen kuuluvista suoalueista sijoittuu lähimmillään 500–1000 metrin etäisyydelle kaavassa osoitetuista tuulivoimaloista. Näin lyhyen etäisyyden vuoksi hankkeesta aiheutuvien häiriötekijöiden vaikutukset näihin suoalueisiin ovat vielä voimakkaampia kuin Natura-alueelle aiheutuvat vaikutukset. Vasonta-aikana metsäpeuran myös tiedetään pyrkivän välttelemään ympäristön häiriötekijöitä kaikkein herkimmin.

Metsähallitus viittaa tässä yhteydessä myös korkeimman hallinto-oikeuden antamaan ennakkopäätökseen (KHO 2018:151) tapauksesta, jossa Natura-alueen läheisyydessä olevilla peltoalueilla todettiin olevan olennainen merkitys Natura-alueen suojeluperustelajeille. Kyseisessä tapauksessa yleiskaavassa asuinrakentamiseen osoitettujen alueiden läheisyyteen sijoittuvat peltoalueet olivat erityisen tärkeitä ruokailu- ja levähdysalueita usealle Natura 2000 -alueen suojelun perusteena olevalle lajille. Peltoalue oli välittömässä yhteydessä Natura-alueeseen, ja peltoalue ja Natura-alue muodostivat asiassa esitetyn selvityksen perusteella usean Natura-alueen suojelun perusteena olevan lajin osalta yhden ekologisen kokonaisuuden. Peltoalueelle kohdistuvat vaikutukset heijastuivat siten myös varsinaiselle Natura-alueelle, minkä vuoksi myös kysymyksessä olevalle peltoalueelle kohdistuvat vaikutukset oli tullut arvioida vastaavalla tavalla kuin Natura-alueelle kohdistuvat vaikutukset. Päätöksessä korkein hallinto-oikeus totesi, että kumotun luonnonsuojelulain (1096/1996) 66 §:n 1 momentin heikentämiskieltoa koskeva säännös edellyttää elinympäristöjä koskevaa kokonaisarviota.

Valituksenalainen kaava sijoittuu välittömästi Kokkonevan tuulivoima-alueen viereen, jonka 30 tuulivoimalan rakentamisen mahdollistava tuulivoimaosayleiskaava on hyväksytty Perhon kunnanvaltuustossa 23.9.2024. Molempien hankkeiden on hankkeista laadittujen Natura-arviointien perusteella arvioitu vaikuttavan Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen suojeluperusteena olevaan metsäpeuraan. Kokkonevan tuulivoima-aluetta sekä kaavalla toteutettavien tuulivoimaloiden määrää pienennettiin kaavavalmistelun aikana mahdollisten metsäpeuravaikutusten ehkäisemiseksi. Kokkonevan kaava-alue sijoittuu pääosin Keski-Pohjanmaan 5. vaihemaakuntakaavan mukaiselle tuulivoimaloiden alueelle, kun taas Ahvenlammen kaava-aluetta ei ole osoitettu voimassa olevassa maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueeksi.

Valituksenalaisen kaavan vaikutusten arvioinnissa ei ole huomioitu riittävällä tavalla Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen ympäristöön sijoittuvien

tuulivoimahankkeiden, erityisesti Ahvenlammen ja Kokkonevan tuulivoimaosayleiskaavojen, yhteisvaikutusta. Ahvenlammen kaavassa esitettyjen tuulivoimaloiden toteuttaminen laajentaa tuulivoimaloista metsäpeuralle kohdistuvaa häiriövaikutusaluetta ja lisää riskiä merkittävistä vaikutuksista.

Valituksenalaisesta kaavasta tehtyjen selvitysten perusteella ei voida poissulkea sitä, etteikö hyväksytty kaava voisi merkittävällä tavalla heikentää metsäpeuran lyhyen ja pitkän aikavälin esiintymis- ja lisääntymismahdollisuuksia Natura-alueella, ja olla siten luonnonsuojelulain 34 §:n vastainen. Suomen olosuhteista kerätyn tutkimustiedon puuttumisesta huolimatta on käytettävissä muilla Rangifer-sukuun kuuluvilla lajeilla tehtyjä tutkimuksia, jotka osoittavat lajien välttelevän tuulivoima-alueita.

Ahvenlammen tuulivoimapuiston osayleiskaava on hyväksytyssä muodossaan luonnonsuojelulain vastainen, koska luonnonsuojelulain 39 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn perusteella ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että kaavan toteuttamisesta aiheutuisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen suojeluperusteena olevalle metsäpeuralle.

2. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue (ELY-keskus) on vaatinut, että kunnanvaltuuston päätös kumotaan.

Perustelut

Ahvenlammen tuulivoimapuistohanke sijoittuu Suomenselän metsäpeurapopulaation keskeiselle lisääntymis-, kerääntymis- ja vaellusalueelle. Kyse on maailman ainoasta elinvoimaisesta metsäpeurakannasta.

Ahvenlammen tuulipuiston osayleiskaava ei ole perustunut kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin metsäpeuran osalta. Kaavan laadinnassa ei ole huomioitu toimivaltaisen luonnonsuojeluviranomaisen lausuntoa Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-arvioinnista ja Natura-arvioinnin täydennyksestä. ELY-keskus on Natura-lausunnossa 24.10.2023 todennut, että nykytiedon valossa ei voida objektiivisten seikkojen perusteella poissulkea merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen metsäpeurapopulaatioon, jolloin myös vaikutusten arviointi Natura-alueen eheyteen (koskemattomuuteen) jää epävarmaksi. Mikäli osa Natura-alueella esiintyvistä lajille sopivasta elinympäristöstä muuttuu välttelykäyttäytymisen takia lajille sopimattomaksi tai laji ei estevaikutuksen vuoksi enää saavuta elinympäristöä, vaikuttaa tämä kielteisesti Natura-alueen koskemattomuuteen. Suojeluperusteena mainitun lajin populaatiokoon pieneminen esimerkiksi edellä mainittujen vaikutuksien myötä vaikuttaa näin ollen myös Natura-alueen koskemattomuuteen. Koska Natura 2000 -alueella esiintyvä metsäpeurapopulaatio on kiinteässä yhteydessä

Natura-alueen ympäristöön, siellä tapahtuvat muutokset heijastuvat myös Natura-alueelle.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Ahvenlammen tuulivoimahankkeesta aiheutuva häiriö vaikuttaisi vähintäänkin metsäpeuran elinympäristön laatua heikentävästi Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura 2000 -alueella. Äärimmäisessä tapauksessa nykyisin laadukkaat elinympäristöt Natura-alueella muuttuisivat välttelyalueeksi, jonka lisäksi kulkuyhteydet Natura-alueelle heikkenisivät ja perinteiset vaellusreitit ja kokoontumisalueet vaarantuisivat. Koska alueella on runsaasti jo luvitettua tuulivoimaa, ei metsäpeura myöskään voi siirtyä häiriöttömälle alueelle. ELY-keskus ja Metsähallitus ovat lausunnoissaan johdonmukaisesti tuoneet esille, että Ahvenlammen tuulivoimapuistohankkeen yhteydessä tehtyjen selvitysten perusteella ei voida osoittaa, etteikö Ahvenlammen hankkeesta, etenkin yhdessä muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa ja varovaisuusperiaate huomioden, voisi aiheutua merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura 2000 -alueen suojeluperusteena olevalle metsäpeuralle. Myöskään ei ole huomioitu YVA-viranomaisen perusteltua päätelmää metsäpeuraa koskevien vaikutusten osalta, jonka mukaan yhteisvaikutusten osalta hankkeella on todennäköisesti merkittäviä haitallisia vaikutuksia metsäpeuraan.

Tuulivoiman vaikutuksista metsäpeuraan ei ole saatavilla tutkimustuloksia. Peuran muiden alalajien kohdalla tehty tutkimukset, jotka osoittavat merkittäviä häiriövaikutuksia, ovat kuitenkin sovellettavissa myös metsäpeuran kohdalla ja ne edustavat parasta saatavilla olevaa tietoa metsäpeuravaikutuksista. Nämä tutkimukset eivät tue tehtyä kaavaratkaisua. Koska kyseessä on kuitenkin eri alalajit, on tieto metsäpeuran kohdalla vielä epävarmaa. Tämän tiedon valossa ei kuitenkaan ole poissuljettavissa, että merkittäviä heikentäviä vaikutuksia ei syntyisi.

Kaavan laadinnassa ei ole huomioitu vasallisten metsäpeuravaadinten elinympäristöjen ennustekarttaa, jonka avulla olisi voitu huomioida metsäpeuran kannalta arvokkaat elinympäristöt niin Natura 2000 -alueella, kuin Natura-alueen lähiympäristössä. Metsäpeura-aineistona on ennustekartan laadinnassa käytetty Metsäpeura LIFE -hankkeen aikana ja sitä ennen pannaotettujen vasallisten metsäpeuravaatimien GPS-paikannuksia. Ennustekartan ja pannaotetuista metsäpeuravaatimista saatujen paikannustietojen perusteella niin Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura 2000 -alue, kuin myös nyt kyseessä oleva hankealue ovat metsäpeuran kannalta äärimmäisen keskeistä vasomisympäristöä koko Suomen metsäpeurapopulaation kannalta. Laajemmassa tarkastelussa Ahvenlammen hankealueen ympäristössä sijaitsee metsäpeuran kannalta merkittävimmät Natura 2000 -alueet, joiden välisiin alueisiin on suunnitteilla suuressa määrin tuulivoimaa. Tämä ei voi olla vaikuttamatta merkittävästi Natura 2000 -alueilla suojeluperusteena olevaan metsäpeuraan ja Natura 2000 -alueiden välisiin ekologisiin yhteyksiin. Kyseessä oleva Ahvenlammen tuulipuiston osayleiskaavan tuulivoimaloiden määrä, niiden sijainti ja yhteisvaikutukset Natura-alueeseen ja metsäpeuraan muodostavat kaavaratkaisun, jolle ei

laadittujen selvitysten perusteella ole luonnonsuojelulain eikä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia toteutusedellytyksiä.

Ahvenlammen kaavaratkaisu on sen perusteena olevien ympäristövaikutusten arviointimenettelyn perustellun päätelmän, Natura-arvioinnin ja metsäpeuraselvityksen mukaan maakuntakaavan keskeisten tavoitteiden ja periaatteiden vastainen ja siten vaikeuttaa maakuntakaavan toteuttamista. Maakuntakaavasta poikkeavalla kaavaratkaisulla ei ole turvattu maakuntakaavan tavoitteita eikä Ahvenlammen kaavaselostuksessa ole esitetty sellaisia perusteluita tai selvityksiä, jotka tukisivat maakuntakaavan täsmentymistä tai poikkeamista maakuntakaavan mukaisesta tuulivoima-alueesta. Kaavaratkaisu on edellä mainituilta osin maakuntakaavan vastainen.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Perhon kunnanhallitus on antanut lausunnon.

Valittajat ovat antaneet vastineet.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus kumoaa kunnanvaltuuston päätöksen.

Perustelut

Sovellettavia oikeusohjeita

Valituksenalaisen päätöksen päätöksentekohetkellä voimassa olleen maankäyttö- ja rakennuslain ((132/1999), 1.1.2025 alkaen alueidenkäyttölaki) 9 §:n (254/2017) 1 momentin mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Pykälän 2 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Pykälän 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä kaavan vaikutusten selvittämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon aikaisemmin tehty selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset muun muassa eläinlajeihin.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 39 §:n 2 momentin mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon muun ohella luonnonarvojen

vaaliminen. Pykälän 3 momentin mukaan edellä 2 momentissa tarkoitetut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Maankäyttö- ja rakennuslain 77 b §:n (134/2011) mukaan laadittaessa 77 a §:ssä tarkoitettua tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa, on sen lisäksi, mitä yleiskaavasta muutoin säädetään, huolehdittava muun ohella siitä, että suunniteltu tuulivoimarakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu ympäristöön.

Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n 1 momentin (15/2023) mukaan kaavaa hyväksyessä ja vahvistettaessa on tämän lain lisäksi noudatettava luonnonsuojelulain 5 lukua.

Luonnonsuojelulain (9/2023) 5 luvun 34 §:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.

Luonnonsuojelulain 35 §:n 1 momentin mukaan jos hanke tai suunnitelma joko yksinään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Saman pykälän 2 momentin mukaan luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on valvottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään. Viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue on.

Luonnonsuojelulain 39 §:n 1 momentin mukaan viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 35 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Luonnonsuojelulailla kansallisesti täytäntöön pannun luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY (luontodirektiivin) 6 artiklan 3 kohdan (oikaisu EYVL L 59, 8.3.1996, s. 63) mukaan kaikki suunnitelmat tai hankkeet, jotka eivät liity suoraan alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellisia, mutta ovat omiaan vaikuttamaan tähän alueeseen merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa, on arvioitava asianmukaisesti sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin. Alueelle

aiheutuvien vaikutusten arvioinnista tehtyjen johtopäätösten perusteella ja jollei 4 kohdan säännöksistä muuta johdu, toimivaltaiset kansalliset viranomaiset antavat hyväksyntänsä tälle suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, että suunnitelma tai hanke ei vaikuta kyseisen alueen koskemattomuuteen, ja kuultuaan tarvittaessa kansalaisia.

Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö ja komission ohje

Luontodirektiiviä koskevan Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun asianmukaisen arvioinnin pitää sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily suunniteltujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen, ja että arviointia ei voida pitää asianmukaisena, jos alueen lajeja koskevat tiedot puuttuvat tai ne eivät ole luotettavia eivätkä ajantasaisia. Euroopan unionin komission vuonna 2019 julkaiseman päivitetyn tulkintaohjeen "Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö - Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset" mukaan edellä esitetystä seuraa, että asianmukainen arviointi on perusteltava ja sen tiedot on kirjattava. Jos arviointia koskevista kirjatusta tiedoista ei käy ilmi perusteluja sen jälkeen tehdylle päätökselle, arviointi ei täytä tarkoitustaan eikä sitä voida pitää asianmukaisena.

Edelleen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan voidaan direktiivin edellä mainitussa kohdassa tarkoitettua suunnitelmaa tai hanketta koskeva lupa siten myöntää vain edellyttäen, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset ovat varmistuneet siitä, että se ei vaikuta pysyvällä tavalla haitallisesti kyseisen alueen koskemattomuuteen. Näin on silloin, kun ei ole olemassa mitään tieteelliseltä kannalta järkevää epäilyä tällaisten vaikutusten aiheutumatta jäämisestä.

Asiassa saatu selvitys

Ahvenlammen tuulivoimapuiston osayleiskaavan tarkoituksena on mahdollistaa seitsemän tuulivoimalan tuulivoima-alueen toteuttaminen. Osayleiskaava-alue, jonka pinta-ala kaavaselostuksen mukaan on noin 1 511 hehtaaria, sijaitsee Keski-Pohjanmaan maakunnassa, Perhon kunnan luoteisosassa, Halsuan ja Vetelin kuntarajojen tuntumassa. Alue sijoittuu kaavoittamattomalle metsä- ja suoalueelle, joka on pääosin metsätalouskäytössä. Kaava-alueen koillispuolella on 3 550 hehtaarin suuruinen Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura 2000 -alue, joka on luontodirektiivin perusteella suojeltu. Luontodirektiivin liitteen II laji metsäpeura kuuluu Natura-alueen suojelun perusteena olevaan lajistoon.

Kaavaselostuksen mukaan yleiskaavan vaikutuksia on tarkasteltu tarkemmin hankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa (YVA-selostuksessa). Kaavaselostukseen on koottu tiivistelmät tärkeimmistä vaikutuksista. Kaavaselostuksessa on myös todettu, että Ahvenlammen hankealueelle on tehty erillisiä maastokäynteihin perustuvia selvityksiä, mutta vaikutusten arviointi metsäpeuraan perustuu saatavilla olevaan tietoon. Kaavaselostuksessa

on lisäksi todettu, että suunnittelualueesta on tehty luonnonympäristöä koskevia erillisselvityksiä, muun muassa Natura-arviointi (raportti päivätty 31.5.2023) ja sen täydennys (raportti päivätty 10.1.2024). Selvitysten tulokset on kuvattu tarkemmin erillisissä selvitysraporteissa.

Tuulivoimapuiston hankealueelle on *Natura-arviointia* tehtäessä vuonna 2023 suunniteltu enintään 13 tuulivoimalaa. Hankealue on Natura-arviointiraportin 31.5.2023 mukaan myös osin rajautunut hankealueen pohjoispuolella sijaitsevaan Natura 2000 -alueeseen Hangasneva-Säästöpiirinneva.

Natura-arviointiraportin mukaan Natura-arviointi on perustunut olemassa olevaan tietoon, eikä arvioinnin yhteydessä ole tehty mallinnuksia tai luontotyyppien ja lajien inventointia Natura-alueella. Arvioinnissa on ollut käytössä Natura-alueen Natura-tietolomake. Hankekuvaus ja vaikutusten arviointi on perustunut tuulivoimapuistohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa (YVA) esitettyyn tietoon (2023). Ahvenlammen tuulivoimapuistohankkeeseen liittyen on tehty useita luontoa ja linnustoa koskevia selvityksiä hankealueelta ja suunnitelluilta sähkönsiirtoreiteiltä. Natura-arviointia koskevat erityisesti hankealueen kasvillisuusselvitys (2022), sähkönsiirtoreitin kasvillisuusselvitys (2023a) ja hankealueen saukkoselvitys (2023b). Metsäpeuran osalta arvioinnissa on käytetty lähtötietoina LUKE:n avointa panta-aineistoa ja luontoselvityksiä (2022), joissa lajista on tehty havaintoja hankealueelta.

Arviointiraportin mukaan yhteisvaikutuksissa on huomioitu erityisesti viereinen Kokkonevan tuulivoimahanke, mutta myös lähiseudun tiedossa olevat muut tuulivoimahankkeet. Epävarmuutta arviointiin on aiheutunut erityisesti suhteessa metsäpeuraan kohdistuviin vaikutuksiin. Tutkimustietoa metsäpeuran suhtautumisesta tuulivoimaan ei vielä juuri ole, eikä pitkäaikaista seurantatietoa tuulivoiman vaikutuksista lajiin ole olemassa. Yhteisvaikutusten osalta on tarkasteltu tällä hetkellä tiedossa olevia muita tuulivoimahankkeita, joiden suunnittelutilanne voi muuttua eikä kaikkien hankkeiden toteutumisesta ole varmuutta.

Metsäpeuran kannan kokoon liittyen on Natura-arvioinnissa todettu, että siihen ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat edelleen laajojen ja yhtenäisten erämaa-alueiden väheneminen, soiden ojitukset ja metsien hakkuut sekä yhtenäisten metsäalueiden pirstoutuminen metsätieverkoston rakentamisen myötä. Laji myös lisääntyy hitaasti ja joutuu kilpailemaan elintilasta hirvien kanssa, joiden vahva kanta ylläpitää myös susikantaa. Metsäpeuran elinympäristöön liittyen on todettu, että metsäpeura suosii elinympäristönään erämaisia alueita, vanhoja metsiä ja koskemattomia soita, joissa hirviä ja susia on vähemmän kuin nuoremmassa talousmetsissä. Metsäpeurojen elinpiiri on laaja, ja niiden vuodenvierailuun kuuluvat pitkät vuodenaikaisvaellukset kesä- ja talvilaidunalueiden välillä.

Kesällä elinympäristöjä ovat reheväkasvuiset suot, talvella jäkälikkōkankaat ja vaellusaikana harjumaasto. Lajin lisääntymisen kannalta olisi tärkeää, että kaikilla sen elinalueilla säilyisi myös rauhallisia ja erämaisia vasomisympäristöjä, joilla ihmisperäinen häirintä olisi mahdollisimman

vähäistä. Metsäpeuran elinympäristövaatimukset vaihtelevat vuoden kierron eri vaiheissa. Ihmistoiminnalle herkin on kesäinen lisääntymiskausi. Kesäelinympäristö koostuu soiden, kosteikoiden ja vesistöjen muodostamasta mosaiikista. Suosituimmat kesäiset elinpiirit ovat arviointiraportissa käytettyjen lähteiden mukaan alueet, joilla on avosuota ja varttunutta metsää, jossa on runsas varpukasvusto.

Metsäpeuranaaraat ovat kotipaikkauskollisia ja palaavat talvehtimisen jälkeen samoille alueille. Tyypillisiä vasomispaikkoja ovat muun muassa avosuon reunametsä, ojanvarsikuusikko, puustoinen räme tai vesistön rantametsä, jossa on riittävästi näkö- tai muuta suojaa synnytyksen ajaksi. Vasomisen jälkeen naaraat vasoineen muodostavat pieniä laumoja, jotka monesti kasvavat ja hajaantuvat kesän kuluessa useaan kertaan. Naaraan tai pienen naaraslauman elinpiiriin kuuluu yleensä monipuolisesti avoimia ja sulkeutuneita turvemaita, varpuisia kankaita ja pienvesistöjen reunoja. Alustavissa mallinnustuloksissa naaraat vasoineen suosivat turvemaiden reheviä osia, joissa puustoa on vähän. Myös karut ja iäkkäät mäntyvaltaiset kankaat ovat suositumpia kuin rehevät ja nuoret metsät. Lisäksi vaatimet välttelevät ihmisrakenteita kuten teitä, tiheästi ojitettuja alueita ja peltoa sekä sähkölinjoja. Syksyllä metsäpeurat kokoontuvat lisääntymään kesälaidunten tuntumaan, jonka jälkeen ne lähtevät vaeltamaan talvilaidunalueille. Talviset elinympäristöt ovat pääasiassa karuja jäkäläkankaita tai turvemaita. Vaelluksen aikana ne ylittävät teitä ja muita ihmisrakenteita, mutta välttelevät taajamia ja isoja vesistöjä.

Natura-arvioinnissa on todettu, että hankealueen lumijälkilaskennoissa metsäpeurasta ei tehty havaintoja, mutta hankealueen muiden luontoselvitysten yhteydessä vuonna 2022 metsäpeuroja havaittiin eri puolilla hankealuetta. Hankealueen eteläosassa Isonhaudankankaalla metsäpeuran jälkiä havaittiin maaliskuussa jäkälikköisellä avokalliolla. Muurausnevalla nähtiin talvella ja keväällä 10–12 yksilön laumat ja metsäpeuran jälkiä tiellä. Lehmikivennevan suolla hankealueen luoteisosassa havaittiin kesän alussa kahdeksan yksilön lauma ja myöhemmin kesällä emä ja vasa useaan kertaan. Arviointiraportissa on edelleen todettu, että metsäpeuran esiintymistä Natura-alueella ei ole tässä hankkeessa erikseen selvitetty.

Perhon Ahvenlammen tuulivoimapuiston hankealue sijaitsee Natura-arvioinnin mukaan Suomenselän metsäpeurakannan ydinalueella ja metsäpeuran tärkeimpien kesälaidunalueiden välittömässä läheisyydessä. Viereinen Hangasnevan-Säästöpiirinnevan Natura-alue on tärkeä metsäpeurojen lisääntymisalue ja metsäpeura käyttää aluetta LUKE:n pantapeura-aineistojen mukaan myös muina vuodenaikoina, erityisesti syksyllä ja keväällä. Natura-tietolomakkeen mukaan Natura-alueen populaation koko on 6–10 yksilöä. Sähkönsiirtoreittien kasvillisuusselvityksen (2022) yhteydessä havaintoja metsäpeurasta tehtiin Natura-alueelta Säästöpiirinnevalta, jossa metsäpeurat olivat laiduntaneet jäkälikköä voimalinjan alla. Viereisen Kokkonevan tuulipuistohankkeen alueen luontoselvityksissä on myös tehty havaintoja metsäpeurasta. Soidensuojeluohjelman kohde Suovannevan-Olkinevan alue Ahvenlammen hankealueen itäpuolella noin 3–4 kilometrin etäisyydellä mainitaan luontoselvityksessä (2022) metsäpeuroille tärkeänä kesälaidunalueena. Suurin

yksittäinen tokka havaittiin Suovanevalla, jossa oli 37 yksilöä. Lisäksi peurat olivat liikkuneet ja laiduntaneet alueen pelloilla.

Natura-arvioinnissa on karttakuvoin esitetty LUKE:n avoimen paikkatietoaineiston GPS-pannoilla merkittyjen metsäpeurojen havainnot kesällä, talvella ja vaelluksen aikaan Suomenselän populaatiossa sekä Perhon Ahvenlammen tuulivoimapuiston hankealueen sijoittuminen metsäpeura-alueisiin nähden. Arviointiraportin mukaan kuvista voidaan nähdä, että hankealue sijoittuu metsäpeuran keskeisille kesälaidunalueille. Edelleen on todettu, että kesän lisääntymisalueen rungon muodostavat yleensä avoimet tai metsäiset suot, joissa on kasvillisuudeltaan reheviä osia. Useat näistä ovat Natura- ja suojelualueita, joka voidaan nähdä raportissa esitetyistä kuvista.

Natura-arvioinnissa on todettu, että tuulivoiman vaikutuksista metsäpeuraan ei toistaiseksi ole olemassa julkaistua tutkimustietoa Suomesta. LUKE:n ja neljäntoista tuulivoimayhtiön yhteishankkeessa ”Metsäeläinten esiintyminen ja elinympäristöjen käyttö tuulivoimaloiden lähialueilla (WINDLIFE)” vuosina 2023–2027 tullaan selvittämään tuulivoiman vaikutuksia muun muassa metsäpeuraan. Arviointiraportissa mainitun vuodelta 2022 olevan lähteen mukaan tuulivoiman vaikutuksista metsäpeuraan voidaan hyödyntää poroja ja karibuja koskevia tutkimuksia, joissa tutkimusalueen maisemarakenne ja muut olosuhteet vastaavat tai muistuttavat metsäpeuran elinolosuhteita Suomessa.

Tuulivoiman suorana vaikutuksena elinympäristöjä jää rakentamisen alle ja muuttuu pysyvästi. Rakentamisvaiheessa aiheutuu ympäristöön häiriötä, joka voi karkottaa eläimiä alueelta. Rakentamisen aikainen vaikutus on tilapäistä. Toiminnan aikaan häiriötä aiheutuu tuulivoimaloista, sekä tuulivoimaloiden aiheuttamasta melusta että visuaalisesta häiriöstä ja huoltoliikenteestä. Parantunut tiestö voi myös lisätä muuta liikennettä alueella.

Arviointiraportin mukaan poroja koskevassa tutkimuksessa on havaittu, että vasan synnyttäminen ja hoito siirtyivät kauemmas toimivista tuulivoimaloista. Välttämistä on havaittu viiden kilometrin säteellä tuulivoimaloista. Vasallisten vaadinten välttämiskäyttäytyminen oli voimakkaampaa tuulivoimaloiden toiminnan kuin niiden rakentamisen aikaan. Porojen ja karibujen on havaittu kokevan ihmistoiminnan häiriövaikutusta samassa mittakaavassa. Metsäpeuralla on todettu vastaavaa ihmistoimintaan ja rakenteisiin liittyvää välttämiskäyttäytymistä. Raportissa mainittujen lähteiden mukaan vasovat ja vasojaan hoitavat vaatimet välttelevät teitä ja muita rakenteita. Maiseman rakenteella on merkitystä tuulivoimaloiden häiriövaikutuksen kannalta. Raportissa mainitun lähteen mukaan porovaatimet vasoivat ja hoitivat vasojaan kauempana tuulivoimaloista silloin kuin niihin oli hyvä näkyvyys. Vaihtelevat maaston muodot ja metsän tuoma näkö- ja äänisuoja vähentävät häiriövaikutusta. Edelleen on raportissa lähteisiin viitaten todettu, että koska metsäpeura on yleensä poroa arempi, niin se on todennäköisesti ainakin yhtä häiriöaltis kuin poro. Todennäköisesti vaikutukset metsäpeuraan ovat suurimmillaan vasonnan (synnyttämisen) ja vasanhoitojakson, eli kesän aikana. Syksyn kiima-aikana, vaellusten tai talvehtimisen aikana suora häiriövaikutus lienee heikompaa. Välttämisaikutus lienee muutamasta kilometristä yli 10 kilometriin. Laadukkaita metsäpeuran vasomisaikaväleitä on

Suomessa hyvin rajallisesti, eikä vaihtoehtoisia alueita ole poronhoitoalueen ulkopuolella tarjolla, mikä lisää välttämisen vaikutusta.

Natura-arvioinnissa on tarkasteltu hankkeen melu- ja visuaalisia vaikutuksia ympäristöönsä ja metsäpeuraan. Molemmissa tarkastelluissa vaihtoehtoisissa äänitaso 35–40 dB ulottuu Natura-alueen länsiosiin, mutta voimakkaamman melun alueet jäävät hankealueen sisäpuolelle. Hankevaihtoehdossa VE1 (13 tuulivoimalaa) hankealueen avosoista Muurausneva, Lehmikivenneva, Metelhaaminneva ja osin Kuusisaarenneva sijoittuvat äänitasolle 40–45 db. Ahvenlamminneva, Kuusisaarenneva ja Muurausnevan laitteet sijoittuvat äänitasolle 45–50 dB. Hankevaihtoehdossa VE2 (9 tuulivoimalaa) osin Muurausneva, Lehmikivenneva ja osin Kuusisaarenneva sijoittuvat äänitasolle 40–45 db. Ahvenlamminneva ja osin Kuusisaarenneva sijoittuvat äänitasolle 45–50 dB. Edellä mainituista avosoista ainakin Lehmikivennevalla ja Muurausnevalla on merkitystä metsäpeuran elinympäristönä, koska näiltä alueilta lajista tehtiin havaintoja luontoselvityksissä. Tehdyn näkyvyysanalyysin mukaan vaihtoehtoon VE1 voimalat näkyvät laajalti avoimille soille sekä hankealueella että sen ympäristössä. Kaikki suunnitellut voimalat näkyvät Natura-alueen avoimille soille molemmissa hankevaihtoehtoisissa. Natura-alueen lounais- ja eteläosissa lähialueen puusto peittää näkyvyyden suunnitellun tuulivoimapuiston suuntaan.

Raportin vaikutusten arviointia koskevan osion mukaan metsäpeuraa esiintyy sekä Natura-alueella että sen lähialueilla. Hangasnevan-Säästöpiirinnevan Natura-alue on lajin kannalta tärkeä alue. Tuulivoimapuiston ja sen sähkönsiirron rakentamisesta aiheutuvat vaikutukset ovat pääasiassa epäsuoria, tuulivoimapuiston toiminnasta aiheutuvia vaikutuksia. Tuulivoimapuiston rakentamisen myötä ympäristön ja maiseman luonne alueella muuttuu. Tuulivoimaloiden toiminta, huoltoliikenne ja mahdollinen muu parantuneen tiestön mukanaan tuoma liikenne aiheuttavat nykytilaan verrattuna lisääntyvää häiriötä alueella. Metsäpeura, kuten muutkin eläimet, voivat alueella edelleen liikkua, koska alueita ei aidata. Vaellusaikaista häiriötä ei arvioida yhtä merkittäväksi kuin lisääntymisaikaista häiriötä; metsäpeura ylittää vaeltaessaan teitä ja muita ihmisrakenteita. Jos metsäpeurat siirtyvät kauemmaksi tuulivoima-alueesta vasomisen aikaan, eivätkä vasan kanssa liikkuvat emot kelpuuta aluetta kesälaitumeksi, tuulivoimapuiston vaikutus voi olla kohtalainen, eli vaikutus on merkittävyydeltään vähäinen kielteinen.

Natura-alueen eheyttä koskevassa osiossa on todettu, että vaikutusten arvioinnissa on tarkasteltu sitä, voiko alue hankkeesta tai suunnitelmasta huolimatta pitkälläkin aikavälillä säilyä sellaisena, että sen suojeltavien lajien populaatiot pystyvät kehittymään suotuisasti tai vähintään säilymään nykyisellä tasollaan. Suojelun perusteena olevista lajeista vaikutuksia voi aiheutua metsäpeuroille, jotka voivat alkaa vältellä tuulivoimapuiston aluetta. Vaikutus on merkittävin lisääntymiskaudella. Visuaalinen häiriövaikutus voi ulottua Natura-alueelle, jolloin vasovat metsäpeurat voivat alkaa välttää aluetta. Vaikutus voi olla merkittävyydeltään vähäinen kielteinen.

Natura-arvioinnin mukaan yhteisvaikutuksia on tarkasteltu erityisesti viereisen Perhon Kokkonevan tuulivoimapuistohankkeen kanssa. Hankkeessa on

suunniteltu 32 tai 42 enintään noin 300 metrin korkean voimalan rakentamista alueelle. Alle 10 kilometrin etäisyydellä Ahvenlammen hankealueesta ovat tuulivoimahankkeet Löytöneva ja Halsuan Kannisto. Alle 20 kilometrin etäisyys on Halsuan Honkakankaan hankkeeseen ja jo rakennettuihin Limakon ja Alajoen tuulivoimapuistoihin Perhossa.

Arviointiraportin mukaan Kokkonevan hankkeen Natura-arvioinnissa on todettu, että Natura-alue lukeutuu metsäpeuran Suomenselän osakannan keskeiselle levinneisyysalueelle ja Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alue on seudullisesti yksi laajimpia suoelinympäristöjä, jollaisia peura käyttää kesälaidun- ja vasomisalueinaan. Metsäpeuran elinympäristöihin kohdistuvien vaikutusten kannalta oleellista on häiriövaikutus, joka voi olla myös varsin etäälle sijoittuvaa visuaalista häiriövaikutusta lajin herkkänä vasomisaikana. Häiriövaikutusten ei arvioitu Kokkonevan hankkeessa ulottuvan Natura-alueelle saakka merkittävästi metsäpeuran lisääntymismenestystä heikentävänä. Natura-alueen ja hankealueen väliseen maastoon sijoittuu nykyisellään metsäautotiestä, joten kyseessä ei ole erityisen rauhallinen ja erämainen alue, jolla ihmistoimintaa ei olisi aiemmin ollut. Natura-alueen ulkopuolisista alueista todettiin metsäpeuran tärkeinä elinympäristöinä erityisen soveliaaksi Suovannevan-Olkinevan seudut (noin neljä kilometriä Ahvenlammen hankealueesta itään), joille sijoittuu myös soidensuojelun täydennyschdotusalueita ja Metsähallituksen omalla päätöksellä perustamia suojelualueita. Arvioinnin perusteella tuulivoimahankkeesta ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia Natura-alueiden suojelun perusteena olevan metsäpeuran merkittävälle elinalueelle Natura-alueella, sillä merkittävimmät elinympäristöt ja muun muassa potentiaalisimmat vasomisalueet sijoittuvat riittävän etäälle rakentamistoimien alueista.

Arviointiraportissa on kuvin esitetty Ahvenlammen tuulivoimahankkeen sekä muiden seudun tuulivoimahankkeiden sijoittuminen metsäpeuran kesälaidunalueisiin nähden. Hangasneva-Säästöpiirinneva korostuu kartalla punaisella värillä gps-havaintojen suhteen. Raportin mukaan Kokkonevan hankkeen Natura-arvioinnissa on todettu, että tuulipuistohankkeet sähkönsiirtoreitteineen vaikuttavat Natura-alueen suojeluperusteena olevan tai alueelle tyypillisen lajiston elinolosuhteisiin laajemmalla alueella tarkasteltuna. Vaikutusta muodostuu etenkin muun muassa metsäpeuralle lähinnä häiriövaikutuksen ja yleisen talousmetsien elinalueiden pirstoutumisen vuoksi. Edelleen on todettu, että Natura-aluetta ympäröivä seutu on jo nykyään ihmistoiminnan, lähinnä metsätalouden ja asutuksen pirstomaa, joten eläimistön voidaan todeta olevan seudullisesti ihmistoimintaan sopeutunutta. Kokkonevan Natura-arvioinnissa on nostettu esiin tuulivoimarakentamisen vaikutus eri lajien populaatioihin maakunnan tasolla tarkasteltuna. Sellaista laajaa maakuntatason tutkimusta ei ole olemassa, joka mahdollistaisi pätevän vaikutusarvioinnin maakuntatasolla. Yhteisvaikutuksena useat tuulivoimapuistot pirstovat yhdessä seudun tavanomaista metsäluontoa ja vaikutukset ovat kumuloituvia. Useiden tuulivoimahankkeiden toteutuminen Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan alueilla vaikuttaa osaltaan varmasti muun muassa metsäpeuran Suomenselän osakannan elinympäristöjen painopistealueisiin sekä kannan nykyisin kasva-vaan kokoon ehkä kantaa heikentävästi. Metsäpeuran, hirven ja suurpetojen

välinen monimutkainen dynamiikka saattaa häiriintyä talousmetsiin kohdistuvan lisääntyvän rakentamisen myötä. Häiriövaikutus voi esimerkiksi heikentää lajien lisääntymismenestystä.

Suomenselän metsäpeurapopulaation merkittävimmät vasomisalueet ja pikkuvasa-ajan ruokailualueet painottuvat Natura-alueille, jotka ovat siten keskeisiä alueita metsäpeuran suojelun kannalta. Natura-alueet ja niille kohdistuvat vaikutukset tulee ottaa huomioon eri hankkeiden suunnitteluvaiheissa ja vaikutuksia tärkeille vasomisalueille tulee pyrkiä ehkäisemään ja lieventämään hankekohtaisesti esimerkiksi sijoittamalla voimalat riittävän etäälle tärkeistä vasomisalueista. Yhteisvaikutusten vuoksi seudullisen suojelualueverkoston olosuhteet ja toimivuus korostuvat ja Natura-alueiden rooli elinympäristöjä ylläpitävänä alueena on entistä merkittävämpää. Useiden hankkeiden yhteisvaikutukset metsäpeuralle arvioidaan suuruudeltaan ja merkittävyydeltään kohtalaiseksi. Hankkeiden tarkka suunnittelu ja tarvittaessa lieventävät toimenpiteet kuten rakentamisen ajoittaminen vasomisajan ulkopuolelle tärkeiden kesäelinympäristöjen läheisyydessä ovat oleellisia merkittävien yhteisvaikutusten välttämiseksi.

Kokkonevan Natura-arvioinnissa todetaan, että Kokkonevan hankkeen lisäksi yhteisvaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteille sekä alueelle tyypilliselle lajistolle aiheuttavat Ahvenlammen suunnitteilla oleva tuulipuisto Natura-alueen länsipuolella sekä kaavoitetut Halsuan tuulipuistot alueen pohjoispuolella. Vaikutusta muodostuu etenkin metsäpeuralle ja suurpedoille sekä suurille petolinnuille lähinnä häiriövaikutuksen ja yleisen talousmetsien elinalueiden pirstoutumisen vuoksi. Yhteisvaikutuksena useampi tuulipuistohanke pirstoo yhdessä seudun tavanomaista metsäluontoa ja tämä yhteisvaikutus kertautuu aina uusien hankkeiden jälkeen. Yhteisvaikutusten vuoksi seudullisen suojelualueverkoston olosuhteet ja toimivuus korostuvat ja Natura-alueiden rooli elinympäristöjä ylläpitävänä alueena on entistä merkittävämpää. Useiden hankkeiden yhteisvaikutukset muun muassa metsäpeuralle ja suurpedoille arvioidaan suuruudeltaan ja merkittävyydeltään kohtalaiseksi. Ilman lieventäviä toimenpiteitä sekä tarkkaa hankesuunnittelua suojelualueiden lähiympäristössä yhteisvaikutukset voivat kohota merkittäviksi.

Edelleen on todettu, että Kokkonevan tuulivoimahankkeen ei arvioida uhkaavan Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen ekologista rakennetta ja toimintaa nykytilanteeseen verrattuna. Natura-arvioinnin tuloksena Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan arvioidaan säilyvän elinkelpoisena, mikäli lieventämistoimenpiteissä mainitut seikat huomioidaan. Metsäpeuraan tai maakotkaan kohdistuvien vaikutusten ei arvioida aiheuttavan suuruudeltaan merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen koskemattomuuteen ja ekologiseen toimivuuteen. Lieventävät toimenpiteet huomioiden tuulivoimahankkeella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen eheyteen yksin tai yhdessä muiden lähialueen hankkeiden kanssa, eikä suunniteltu tuulivoimahanke näin ollen vaaranna lyhyellä tai pitkällä aikavälillä Natura-alueen koskemattomuutta. Tämän johdosta myöskään Natura-alueen tai Natura-alueverkoston eheydelle ei arvioida aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia. Kokkonevan tuulivoimahankkeen

hankevaihtoehtoilla ei ole käytännön merkitystä vaikutusten suuruuden tai merkittävyyden kannalta.

Halsuan tuulipuistojen osalta metsäpeuraan kohdistuvien vaikutusten seurantaan on laadittu seurantaohjelma, jota tullaan toteuttamaan jo ennen voimaloiden rakentamista, rakentamisvaiheessa sekä viiden vuoden ajan voimaloiden toimintavaiheessa. Seurannalla pyritään tunnistamaan metsäpeurojen esiintymisessä ja liikkumisessa havaitut muutokset ja arvioimaan, miltä osin mahdolliset muutokset johtuvat tuulivoimapuistosta sekä mitä muita ympäristötekijöitä esiintymiseen ja käyttäytymiseen voi vaikuttaa. Kaikkien Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen ympäristössä olevien hankkeiden olisi hyödyllistä osallistua samaan tuulivoiman seurantahankkeeseen yhteistyössä LUKE:n kanssa, on Kokkonevan Natura-arvioinnissa todettu.

Arviointiraportin lieventäviä toimenpiteitä koskevassa osiossa on todettu, että lieventäviä toimenpiteitä tuulivoimahankkeessa on käsitelty viereisen Kokkonevan tuulivoimahankkeen Natura-arvioinnissa vuonna 2022. Lieventävinä toimenpiteinä esitetään rakentamistoimien ajoittaminen vasomiskauden ulkopuolelle ja vähintään 500 metrin suojaetäisyys lähimmän voimalan ja vasomis- ja/tai laidunalueen välillä. Metsäpeuran osalta Natura-arvioinnissa esitetään seurantaohjelma, jossa todetaan, että tutkimustietoa tuulivoimapuistojen vaikutuksista metsäpeuroihin ei ole vielä saatavilla. Suomenselän metsäpeurojen päälevinneisyysalueelle on suunnitteilla ja jo rakentumassa useita tuulivoimapuistoja, ja tarve tutkimustiedolle on suuri. Halsuan tuulipuistojen osalta metsäpeuraan kohdistuvien vaikutusten seurantaan on laadittu seurantaohjelma, jota tullaan toteuttamaan jo ennen voimaloiden rakentamista, rakentamisvaiheessa sekä viiden vuoden ajan voimaloiden toimintavaiheessa. Seurannalla pyritään tunnistamaan metsäpeurojen esiintymisessä ja liikkumisessa havaitut muutokset ja arvioimaan, miltä osin mahdolliset muutokset johtuvat tuulivoimapuistosta sekä mitä muita ympäristötekijöitä esiintymiseen ja käyttäytymiseen voi vaikuttaa. Kokkonevan Natura-arvioinnissa on todettu, että kaikkien Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen ympäristössä olevien hankkeiden olisi hyödyllistä osallistua samaan tuulivoiman seurantahankkeeseen yhteistyössä LUKE:n kanssa. Arviointiraportin mukaan kyseessä olevassa Natura-arvioinnissa on yhdytty edellä mainittuihin seikkoihin. Raportin mukaan LUKE:n tänä vuonna käynnistämä hanke ”Metsäeläinten esiintyminen ja elinympäristöjen käyttö tuulivoimaloiden lähialueilla (WINDLIFE 2023–2027)”, tuo toivottavasti lisää tietoa muun muassa metsäpeuraan kohdistuvista vaikutuksista.

Ahvenlammen hankealueen soiden merkityksestä Natura-alueen metsäpeurapopulaation kannalta ei ole täyttä varmuutta, mutta ainakin luontoselvitysten havaintojen mukaan hankealueen luoteispuoleinen Lehmikivenneva ja hankealueen koillisosan Muurausneva ovat lajin kannalta merkityksellisiä. Lehmikivennevalla havaittiin hankkeen luontoselvityksissä emä ja vasa useaan kertaan kesällä 2022. Voimalapaikka 7. molemmissa hankevaihtoehtoissa sijaitsee Lehmikivennevan suoalueen reunalla.

Lieventämistoimina esitetään edellä mainittua 500 metrin suojaetäisyyttä Lehmikivennevan suoalueelle voimalapaikalta 7.

Natura-arvioinnin johtopäätökset osiossa on yhteenvetona hankkeen vaikutuksista metsäpeuraan hankevaihtoehtoisissa VE1 ja VE2 todettu, että vaikutusten todennäköisyys on molemmissa vaihtoehtoisissa mahdollinen ja että vaikutusten merkittävyys vaihtoehtoisissa VE1 on kohtalainen ja vaihtoehtoisissa VE2 vähäinen/kohtalainen.

Metsähallitus on YVA-selostuksesta ja Natura-arvioinnista antamassaan 13.10.2023 päivätyssä lausunnossaan esittänyt muun ohella, että hankkeen vaikutusten arviointi tulee tehdä erityisen huolellisesti, jotta voidaan todeta alueen soveltuvuus tuulivoimarakentamiseen etenkin, mikäli poiketaan Keski-Pohjanmaan 6. vaihemaakuntakaavaa varten tehdyn tuulivoimaselvityksen mukaisesta aluerajauksesta. Koska lähialueella on vireillä useita tuulivoimahankkeita, korostuu seudullisten vaikutusten arvioinnin tarve, hankealueen sijainti huomioiden myös maakuntarajat ylittäen. Yhteisvaikutuksia arvioitaessa olisi tärkeää tuoda esille kaikki eri vaiheissa olevat hankkeet ja niiden sijainti. Metsähallitus on edelleen lausunut, että LUKE on Ahvenlammen YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa todennut Ahvenlammen hankealueen ja aivan sen vieressä sijaitsevan Kokkonevan hankealueen olevan osa Suomenselän metsäpeurakannan ydinaluetta, sijaitsevan merkittävien metsäpeuran lisääntymisalueiden välittömässä läheisyydessä sekä kuuluvan olennaisena osana Suomenselän peurakannan kerääntymis- ja vaellusalueisiin. Ahvenlammen ja Kokkonevan hankealueet voivat toteutuessaan muodostaa merkittävän estevaikutuksen tärkeiden lisääntymisalueiden välillä ja muuttaa radikaalisti nykyisiä kerääntymis- ja vaellusalueita.

Metsähallituksen lausunnon mukaan Natura-arvioinnissa olisi ollut aiheellista avata yhteenvetoa ja johtopäätöksiä muutoinkin kuin pelkässä taulukkomuodossa. Metsähallitus on lisäksi lausunut, että luonnonsuojelulain mukaan hankkeet ja suunnitelmat eivät saa yksistään eivätkä yhdessä merkittävästi heikentää niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alue on ehdotettu tai sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Metsähallituksen näkemyksen mukaan YVA-selostuksessa ja Natura-arvioinnissa esitettyjen tietojen perusteella ei voida osoittaa, etteikö tästä hankkeesta yhdessä muiden hankkeiden kanssa voisi aiheutua merkittäviä haitallisia vaikutuksia Natura-alueen luonnonarvoille, etenkin Natura-alueen suojeluperusteena mainitulle metsäpeuralle. Myös Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on Kokkonevan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksen Hangasneva-Säästöpiirinnevaa koskevan Natura-arvioinnin lausunnossa todennut vaikutuksista Natura-alueen eheyteen, että Ahvenlammen tuulivoimahanke saattaa toteutuessaan aiheuttaa haitallisia vaikutuksia, jolloin hankkeiden yhteisvaikutukset nousevat merkittävälle tasolle.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on Natura-arviointia koskevassa lausunnossaan 24.10.2023 muun ohella tuonut esiin, että metsäpeuran elinympäristövaatimukset ja lajin ekologia ovat Natura-arvioinnissa tunnistettu oikeasuuntaisesti ja niitä on peilattu kirjallisuuteen asianmukaisesti. Kuitenkin

merkittävin ero arvioinnin laatijoiden ja ELY-keskuksen näkemyksen välillä muodostuu lajiin kohdistuvan häiriön merkittävyydestä sekä laajuudesta.

Natura-arvioinnissa ja kirjallisuudessa esitettyjen tietojen pohjalta arvioiden, häiriövaikutukset ovat todennäköisesti korkeimmillaan vasonnan ja vasanhoitojakson, eli kesän aikana. Tuulivoiman aiheuttama häiriövaikutus riippuu muun muassa maiseman rakenteesta, metsäluonnon tuomasta näkö- ja äänisuojusta sekä topografista. Vasovilla ja vasojaan hoitavilla porovaatimilla tilankäytön väheneminen on havaittu selkeimmin viiden kilometrin säteellä voimaloista. Asiantuntija-arvioinnissa on pidetty epätodennäköisenä sitä, että hankealueiden sisällä tai välittömässä läheisyydessä vasaosi tai hoitaisi vasaansa sama määrä vaatimia, kuin ennen tuulivoiman rakentamista. Muun muassa suurpetojen sekä sorkka- ja kavioeläinten on havaittu välttävän tuulivoimaloita vähintään väliaikaisesti. Merkittävien vaikutusten arvioidaan kohdistuvan todennäköisimmin lajeihin, jotka tarvitsevat laajoja ja häiriöttömiä elinympäristöjä. Metsäpeura voidaan lukea lajeihin, jolle laajat häiriöttömät sekä erämaiset alueet ovat tärkeitä elinkierron eri vaiheissa. Lausunnossa mainitun lähteen mukaan on erityisen ongelmalliseksi alueeksi nähty Suomenselän alueelle kohdistuva häiriövaikutus, joka vaikuttaa keskeisiin lisääntymisalueisiin. Alue, jolle myös tämä hanke sijoittuu.

Natura-arvioinnissa on esitetty, että merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat todennäköisesti kesäiseen vasanhoitojaksoon perustuen seuraaviin seikkoihin: hankealue sijoittuu metsäpeuran keskeisille kesälaidunalueille ja hankealueelta on tehty kesällä havaintoja kahdeksan yksilön laumasta sekä emästä ja vasasta useaan kertaan. Myös noin 3–4 km etäisyydellä hankealueesta on tehty havainto 37 yksilön tokasta Suovannevalta vuonna 2022. Kevättalven aikaan tehdyt havainnot hankealueen jäkälikköiseltä avokallioltalta sekä 10–12 yksilön laumat talvella/keväällä viittaavat siihen, että hankealueella on myös jonkinasteista merkitystä talvilaidunalueena. LUKE:n paikkatietoaineiston mukaan hankealue sijoittuu myös huomioitavalle vaellusten (syksy–kevät) aikaiselle alueelle.

Natura-arvioinnissa on tuotu esille, että metsäpeuralle tärkeille elinympäristöille kohdistuu niin melu- kuin näkymäaluehaittaa. 30–40 dB(A) äänitason vaikutukset ulottuvat Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueelle. Hankevaihtoehdossa VE1 hankealueen avosoista Muurausneva, Lehmikivenneva, Metelhaaminneva ja osin Kuusisaarenneva sijoittuvat äänitasolle 40–45 db. Ahvenlamminneva, Kuusisaarenneva ja Muurausnevan laitteet sijoittuvat äänitasolle 45–50 dB. Hankevaihtoehdossa VE2 osin Muurausneva, Lehmikivenneva ja osin Kuusisaarenneva sijoittuvat äänitasolle 40–45 db. Ahvenlamminneva ja osin Kuusisaarenneva sijoittuvat äänitasolle 45–50 dB. Havaintojen perusteella vaikuttaisi sille, että Lehmikivennevalle ja Muurausnevalle on merkitystä metsäpeuran elinympäristönä, sillä lajista on tehty useampia havaintoja näiltä alueilta. Kuitenkin yksittäisten havaintojen pohjalta tehtyjen havaintojen tulkinnassa tulee olla varovainen eikä niistä voida johtaa vielä kovin pitkälle vieviä johtopäätöksiä alueen merkityksestä lajille. Näkymäalueanalyysin perusteella kaikki suunnitellut voimalat näkyvät Natura-alueen avoimille soille molemmissa hankevaihtoehdoissa.

Koska hanke sijoittuu keskeiselle vaellusreitille/sen välittömään läheisyyteen, voi hanke ELY-keskuksen näkemyksen mukaan vaikuttaa kielteisesti myös lajin vaellukseen. Mitä todennäköisimmin osa Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-aluetta kesäelinympäristönään käyttävistä yksilöistä vaeltaa hankealueen kautta Lappajärven lähiympäristön talvilaidunalueille. Mikäli välttämisreaktio on arvioinnissa esitettyä voimakkaampaa ja noudattelee enemmän LUKE:n arviota ja asiantuntijanäkemyksiä, voivat tuulivoimalat ja alueella rakennettava infrastruktuuri myös haitata metsäpeuran vaellusta kesä- ja talvilaidunalueiden välillä.

Kun tarkastellaan Hangasneva-Säästöpiirinneva sekä Salamajärven aluetta kokonaisuutena metsäpeuran elinympäristöjen osalta, voidaan todeta, että mikäli häiriövaikutus on arvioinnissa esitettyä voimakkaampaa, on laji lähes käytännössä eristetty näille Natura-alueille tuulivoimahankkeiden toimesta. Säästöpiirinnevaa reunustavat Kokkonevan, Löytönevan, Halsuan Kanniston ja Ahvenlammen hankkeet sekä pohjoisempana Lestijärven hankkeet. Salamajärven itäpuolella puolestaan on vireillä muun muassa Pekanrämee ja Vehkanevan hankkeet, jotka sijoittuvat noin 1–3 kilometrin etäisyydelle Salamajärven Natura-alueen rajasta. Yleistäen voidaan todeta, että Suomenselän metsäpeurakannan alueelle kohdistuu tällä hetkellä voimakasta maankäytön painetta etenkin tuulivoimarakentamisen toimesta. Myös metsäpeurakannan hoitosuunnitelmassa (MMM 2023) on todettu meneillään olevan voimakkaan tuulivoimarakentamisen olevan isona riskinä metsäpeuran elinympäristöjen säilymiselle. Kun huomioidaan yhteisvaikutukset muiden lähialueiden hankkeiden kanssa, sisältyy yhteisvaikutusten arviointiin huomattava määrä epävarmuutta.

Arvioitaessa lajiin kohdistuvaa vaikutusta, nousee tässä tapauksessa yhteisvaikutusten arvioinnissa kolme osa-aluetta keskiöön (European Commission 2020): elinympäristön laadun heikentyminen, elinympäristöjen pirstoutuminen ja lajin häiriintyminen. Kun tarkastellaan Hangasneva-Säästöpiirinnevan läheisyydessä vireillä olevia hankkeita sekä metsäpeuralle tärkeiden vasanhoitojakson alueiden sijoittumista näiden hankkeiden läheisyyteen, havaitaan että tarkkaa tietoa hankkeiden vaikutuksesta tärkeisiin vasanhoitojakson alueisiin ei ole. Näin ollen elinympäristön laadun heikentymisen, elinympäristöjen pirstoutumisen ja lajin häiriintymisen arvioinnin osalta yhteisvaikutusten merkittävyys sisältää huomattavan määrän epävarmuutta. Lajille tärkeiden elinympäristöjen sijoittuminen suhteessa hankkeesta aiheutuviin vaikutuksiin on yksi painotettavista kriteereistä Natura-arviointien osalta (European commission 2021, s 43). Euroopan komissio (2020) on tuulivoimahankkeiden osalta laatinut ennalta varautumisen periaatteet, joita ovat: varotoimenpiteissä olisi keskityttävä asiaankuuluvaan ekologiseen yksikköön eli kohdennettava ne elinkelpoisiin kantoihin eikä paikallisiin esiintymiin tai yksittäisiin eläimiin, toimenpiteissä olisi otettava huomioon populaation dynaamiset prosessit, esimerkiksi esiintymisen vaihtelut ja populaation kytkeytyneisyys sen sijaan, että luotettaisiin vain hetkelliseen otokseen esiintymistiedoista, toimenpiteiden olisi perustuttava eriytettyyn riskinarviointiin, jossa arvioidaan populaatioon kohdistuvan uhan todennäköisyyttä ja vakavuutta, ja niiden olisi johdettava porrastettuihin hoitovaikutuksiin tai rajoituksiin. Lisäksi tulosten on taattava, että vähintään

elinkelpoisen populaation vähimmäisvaatimukset täyttyvät, kunnes lisätietoa on saatavilla.

Kun tarkastellaan ennalta varautumisen periaatteita suhteessa esitettyihin asiantuntija-arvioihin ei ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Natura-arvioinnin johtopäätöksistä voida taata, että elinkelpoisen populaation vähimmäisvaatimukset täyttyvät.

Lausunnossa esitettyihin tietoihin nojaten ELY-keskus on arvioinut hankkeella olevan varovaisuusperiaatteen mukaisesti merkittävä heikentävä vaikutus metsäpeuraan. Tuulivoimahankkeiden edistäminen Suomenselän metsäpeurapopulaation ydinalueilla tai niiden läheisyydessä vaatii arvioinnin tueksi ajantasaista tutkimustietoa Suomen oloista, jotta vaikutukset metsäpeuraan voidaan arvioida Natura-arvioinneissa vakiintuneiden oikeuskäytänteiden tasolla.

ELY-keskuksen lausunnossa on vielä todettu, että metsäpeuraan kohdistuvana lieventämistoimenpiteenä on esitetty 500 metrin suojaetäisyyttä Lehmikivennevan suoalueelle voimalapaikalta 7. Mikäli tarkastellaan häiriöalueen laajuutta, on mitä todennäköisimmin 500 metrin suojaetäisyys riittämätön metsäpeuraan kohdistuvien häiriövaikutusten lieventämiseksi. Lieventämistoimenpiteiden osalta tulee kuvata miten toimenpide vähentää/ehkäisee haitallisia vaikutuksia ja miten, milloin ja kenen toimesta ne toteutetaan. Lieventävien toimenpiteiden toimivuus on osoitettava ennen suunnitelman tai hankkeen hyväksymistä. Näin ollen, lieventävien toimenpiteiden kuvauksessa tulee kuvata yksityiskohtaisesti mihin vaikutuksiin lieventävillä toimenpiteillä pyritään puuttumaan, ja mitkä ovat odotetut tulokset kunkin tarkasteltavan vaikutusmekanismin osalta. Näin pystytään arvioimaan luotettavasti ja objektiivisiin seikkoihin pohjautuen lieventämistoimenpiteiden vaikuttavuus ennen hankkeen edistämistä (European Commission 2021).

Nykytiedon valossa ei voida objektiivisten seikkojen perusteella poissulkea merkittäviä heikentäviä vaikutuksia metsäpeurapopulaatioon, jolloin myös vaikutusten arviointi Natura-alueen eheyteen jää epävarmaksi. Mikäli osa Natura-alueella esiintyvistä lajille sopivasta elinympäristöstä muuttuu välttelykäyttäytymisen takia lajille sopimattomaksi tai laji ei estevaikutuksen vuoksi enää saavuta elinympäristöä, vaikuttaa tämä kielteisesti Natura-alueen eheyteen. Suojeluperusteena mainitun lajin populaatiokoon pieneminen esimerkiksi edellä mainittujen vaikutuksien myötä vaikuttaa näin ollen Natura-alueen eheyteen.

ELY-keskus on todennut, että hanke ei ole esitettyssä laajuudessaan todennäköisesti toteuttamiskelpoinen Natura-alueen eheyteen kohdistuvien heikentävien vaikutusten vuoksi. Ahvenlammen hankkeessa eteneminen vaatii arvioinnin tueksi tutkimustietoa tuulivoiman vaikutuksista metsäpeuraan Suomen olosuhteissa. ELY-keskus on myös viereisen Kokkonevan hankkeen yhteydessä tuonut esille yhteisvaikutusten merkittävyyden Ahvenlammen hankkeeseen ja suhtautunut kriittisesti Ahvenlammen hankkeen toteuttamiskelpoisuuteen. Viereisen Kokkonevan hankkeen yhteydessä ELY-keskus on lausunut seuraavaa koskien lähialueen hankkeita: ”Koska

tuulivoiman ja siihen liittyvän voimajohtorakentamisen vaikutukset jäävät epäselviksi, tulee yhteisvaikutuksia varovaisuusperiaatteen mukaisesti tarkastella merkittävän haitallisina. Tämä ei välttämättä vaikuta nyt kyseessä olevaan Kokkonevan tuulivoimahankkeeseen, mutta tulevia hankkeita tulee tarkastella erityisellä varovaisuudella ja tarkkuudella.”

Vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella varovaisuusperiaate edellyttää Natura-arvioinnin kohdalla merkittävien vaikutusten poissulkemista tavalla, joka ei jätä epäilyksiä. Nyt kyseessä olevan hankkeen kohdalla vaikutukset tulee täten arvioida varovaisuusperiaatteen mukaisesti merkittävän heikentäväksi, etenkin kun huomioidaan että hanke sijoittuu Euroopan keskeisimmän metsäpeuran lisääntymisalueen läheisyyteen, Natura-alueiden läheisyyteen sijoittuu muita tuulivoimahankkeita, jolloin lisäheikennys etenkin vasanhoitojakson kannalta kriittisille alueille ja keskeisille vaellusreiteille voi aiheuttaa arvioitua suuremman kielteisen vaikutuksen metsäpeuraan.

Luonnonsuojelulain 7 §:n mukaan tämän lain mukaisessa päätöksenteossa on kiinnitettävä huomiota luonnon monimuotoisuuden merkittävään vähenemiseen tai häviämiseen uhkaan, vaikka siitä ei olisi varmistettua tietoa. Metsäpeura on Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnin perusteella arvioitu silmälläpidettäväksi. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan asiassa esitetyn selvityksen perusteella ja asiaan liittyvän epävarmuuden erityisesti yhteisvaikutusten osalta ei voida poissulkea sitä mahdollisuutta, että hankkeella olisi merkittävät heikentävät vaikutukset metsäpeuraan ja sitä kautta luonnon monimuotoisuuden merkittävään vähenemiseen.

Lisäksi ELY-keskus on katsonut, että Natura-arviointiin tulee tarkentaa vaikutusten suuruuden, todennäköisyyden ja keston kriteeristöä ja perusteluja.

Natura-arviointia on täydennetty 10.1.2024 päivätyllä raportilla. Arviointiraportin mukaan hankkeessa on enää suunniteltu enintään yhdeksän voimalan tuulipuistoa. Voimaloiden pyyhkäisykorkeus olisi korkeintaan 300 metriä. Hankkeen vaikutuksen todennäköisyys metsäpeuraan on arviointiraportin yhteenveto ja johtopäätökset luvun taulukon mukaan mahdollinen ja vaikutusten merkittävyys vähäinen/kohtalainen.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on 12.3.2024 päivätyssä lausunnossaan Natura-arvioinnin täydennyksestä viitannut 24.10.2023 päivättyyn Natura-lausuntoonsa ja todennut hankkeella olevan varovaisuusperiaatteen mukaisesti merkittävä heikentävä vaikutus Hanganneva-Säästöpiirinnevan Natura 2000 -alueella esiintyvään metsäpeuraan. Vaikka metsäpeuran kannalta todennäköisesti haitallisimmat sähkönsiirtoreittivaihtoehdot on jätetty pois jatkosuunnittelusta, saattaa tuulivoimaloiden käytöstä aiheutua häiriötä, joka johtaa vasovien metsäpeurojen välttelykäyttäytymiseen Natura-alueella. Päivitetty Natura-arviointi ei juurikaan tuo lisätietoa metsäpeuran osalta. Todennäköisesti vasta LUKE:n käynnistämässä tutkimushankkeessa saadaan lisää tietoa tuulivoiman metsäpeuraan kohdistuvista vaikutuksista. ELY-keskus on uudistanut aiemmin lausumansa ja todennut, että hanke ei ole todennäköisesti toteuttamiskelpoinen Natura-alueen eheyteen kohdistuvien heikentävien vaikutusten vuoksi.

Kaavaselostuksen mukaan kaavaehdotuksen työstämistä on saadun palautteen pohjalta jatkettu ja on laadittu 2. kaavaehdotus. Kaava-alueen rajausta on pienennetty ja voimalasijoittelua tarkistettu kauemmaksi häiriintyvistä luontokohteista. Voimaloiden määrä on vähentynyt yhdeksästä seitsemään voimalaan ja voimaloiden kokonaiskorkeus on laskenut 300 metristä 270 metriin. Kaava-alueen koko on pienentynyt lähes puolella 2 847 hehtaarista 1 515 hehtaariin. Myös itäinen sähkönsiirtolinjan vaihtoehto VEC on poistettu kaavaratkaisusta.

Kaavaselostuksen liitteenä on yhteenvedo 2. kaavaehdotuksesta annetusta palautteesta.

Metsähallitus on lausunnossaan 2. kaavaehdotuksesta lausunut, että mahdollisia vaikutuksia Hangasnevan-Säästöpiirinnevan Natura-alueeseen on 2. kaavaehdotuksessa pyritty vähentämään poistamalla kaavasta kaksi lähimpänä Natura-aluetta sijainnutta tuulivoimalaa. Nykyisessä kaavaehdotuksessa lähin tuulivoimala sijaitsee noin 2,6 kilometrin päässä Natura-alueesta (1. ehdotuksessa lähin voimala sijaitsi noin 1,3 kilometrin etäisyydellä). Kaava-aineistojen perusteella kaavaan tehtyjen muutosten pohjalta ei ole varsinaisesti arvioitu uudelleen metsäpeuralle aiheutuvia vaikutuksia. Kaavaselostuksen tekstiä metsäpeuraan kohdistuvista vaikutuksista on täydennetty muun muassa lisäämällä viittauksia tutkimustietoon tuulivoiman vaikutuksista peuraeläimiin. Olemassa olevan tutkimustiedon perusteella tuulivoimaloiden aiheuttama välttämismuutos voi peuraeläinten vasomisaikana olla useita kilometrejä, ollen keskimäärin viisi kilometriä. Kaavaselostuksessa on kuitenkin tuotu esiin, että edellä mainitut tulokset perustuvat useisiin pohjoismaissa tehtyihin tutkimuksiin, joiden olosuhteet eivät täysin vastaa Suomen metsäpeurapopulaation elinympäristöjä. Kaavaselostuksessa on todettu, että Suomen olosuhteisiin soveltuvaa tutkimustietoa tarvitaan nopeasti, jotta vaikutustenarviointia voidaan tarkentaa. Metsähallitus on yhtynyt kaavaselostuksessa esitettyyn näkemykseen siitä, että tutkimustietoa metsäpeuraan kohdistuvista vaikutuksista tarvitaan lisää, jotta voidaan luotettavammin arvioida tuulivoimahankkeiden mahdollisia vaikutuksia lajiin.

Ahvenlammen tuulivoimahanke sijoittuu metsäpeuran Suomenselän populaation ydinalueelle, mikä korostaa luonnonsuojelulain 7 §:n mukaisen varovaisuusperiaatteen huomioimista kaavaratkaisuissa. On mahdollista, etenkin huomioiden yhteisvaikutukset muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa, että Ahvenlammen hankkeen vaikutukset muodostuisivat metsäpeuralle merkittävän heikentäviksi. Kahden tuulivoimalan poistamisesta huolimatta Ahvenlammen hankealue sijaitsee edelleen varsin lähellä Natura-aluetta, jossa metsäpeura on suojeluperustelajina ja joka on lajin tärkeä lisääntymisalue. Lisäksi muut lähialueen tuulivoimahankkeet, erityisesti Ahvenlammen viereinen Kokkonevan hanke, vaikuttavat siihen, että riskit merkittävistä yhteisvaikutuksista ovat edelleen huomattavia.

Metsähallitus on lisäksi huomauttanut, että Metsäpeura LIFE-hankkeessa on alkukesällä valmistunut vasallisten metsäpeuravaadinten elinympäristöjen

ennustekartta, mitä suositellaan hyödynnettävän maankäytön suunnittelussa. Ennustekartan aineisto on ollut ladattavissa LUKE:n verkkosivuilta. Ennustekartan mukaan myös hankealueella on metsäpeuralle hyvin soveltuvaa vasomisympäristöä, mikä olisi hyvä tuoda esiin myös kaava-aineistoissa. Hankealueella voi nykytilassaan olla tärkeä merkitys myös eräänlaisena puskurivyöhykkeenä Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen läheisyydessä, joka osaltaan turvaa Natura-alueen säilymistä riittävän häiriöttömänä lisääntymisympäristönä metsäpeuralle. Edellä mainituin perustein Metsähallitus on katsonut edelleen, että osayleiskaavan selvitysten perusteella ei voida osoittaa, etteikö Ahvenlammen hankkeesta, etenkin yhdessä muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa, voisi aiheutua merkittäviä heikentäviä vaikutuksia läheisen Natura-alueen suojeluperusteena olevalle metsäpeuralle. Näin ollen kaavaratkaisu saattaa olla luonnonsuojelulain 34 §:n heikentämiskiellon vastainen.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on lausunnossaan 2. kaavaehdotuksesta lausunut muun muassa, että huolimatta Natura-aluetta lähimpien voimalapaikkojen poistamisesta, on hankkeella todennäköisesti merkittäviä haitallisia vaikutuksia metsäpeuraan yhteisvaikutusten osalta. ELY-keskus on lausunnoissaan tuonut esille, että alueella vireillä olevien tuulivoimahankkeiden (Ahvenlammi ja Kokkoneva) jatkosuunnittelussa tulee pidättäytyä lainvoimaisen maakuntakaavan mukaisessa rajauksessa.

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisema metsäpeurakannan hoitosuunnitelma on ilmestynyt syksyllä 2023 (MMM 2023:21). Hoitosuunnitelmassa on todettu, että uusia metsäpeuraa koskevia tutkimustuloksia on syytä odottaa ja huomioida ennen kuin laajempia alueita metsäpeuran keskeisillä elinalueilla kaavoitetaan tuulivoimalle.

Kaavoittaja on lausuntoihin antamissaan vastineissa esittänyt muun ohella, että Ahvenlammen tuulivoimapuiston osayleiskaavoitukseen liittyen metsäpeuroja koskevat arvioinnit on tehty parhaaseen olemassa olevaan tietoon perustuen, hyödyntäen muun muassa LUKE:n metsäpeura-aineistoja ja metsäpeuraan liittyviä lausuntoja. Arvioinnit on tehty asiantuntija-arviona, jossa on huomioitu muun muassa hankealueen soveltuvuus lajille, vaikutukset vaellusreitteihin sekä lajin suotuisaan suojelutasoon. Selvitysten johtopäätöksenä on, että Ahvenlammen tuulivoimapuiston toteuttamisesta ei aiheudu merkittäviä heikentäviä vaikutuksia niille luonnonarvoille, joiden suojelemiseksi Hangasneva-Säästöpiirinnevan alue on sisällytetty Natura 2000-verkostoon. Ahvenlammen tuulivoimapuiston suorat vaikutukset Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen metsäpeurapopulaatioon on arvioitu tehdyissä selvityksissä vähäisiksi. Suurimmat vaikutukset Natura-alueeseen syntyvät todennäköisesti epäsuorina kohdistuen metsäpeuran vaellusreitteihin, mutta näidenkin vaikutusten arvioidaan olevan kohtalaisia, ei merkittäviä. Vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon, että 2. kaavaehdotuksen mukainen Ahvenlammen tuulivoimapuiston hankealue on pienentynyt merkittävästi ja lähimpien tuulivoimaloiden etäisyys Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueeseen on kasvanut huomattavasti tuulivoimaloiden lukumäärän vähentymisestä johtuen. Voimaloiden melu tai välke ei ulotu merkittävänä Natura-alueelle eikä seitsemän voimalan arvioida

muuttavan maisemaa merkittävästi alueella. Hankealueella ei arvioida tehtyjen selvitysten perusteella olevan metsäpeuran vasomiselinympäristöjä tai merkittäviä talvehtimisalueita, vaikka alue voi toimia kulkureittinä eri Natura- ja luonnonsuojelualueiden välillä.

Tuulivoimahankkeiden vaikutuksista metsäpeuraan on käytettävissä rajallinen määrä tutkimustietoa ja uusia tutkimuksia on vireillä. Metsäpeuran esiintymistä tuulipuistoalueilla on selvitetty Perhossa, Limakon alueella. Metsäpeurojen määrän ei havaittu vähentyneen tuulipuiston käyttöönoton jälkeen ja peuroja on havaittu voimaloiden läheisyydessä. Vaikka selvityksessä on perehdytty vain yhteen tuulipuistoon ja tieto perustui haastatteluihin, voidaan todeta, että metsäpeurat eivät täysin välttele toiminnassa olevia tuulivoima-alueita. Jos laji ei välttele tuulivoima-alueita, vaikutukset lajin vaellusreitteihin jäävät vähäisiksi. Tuulivoimahankkeiden rakennusajan vaikutukset metsäpeuraan ovat väliaikaisia. Lisääntymisaikaan eli vasomiseen ei arvioida kohdistuvan vaikutuksia. Ahvenlammen ja muiden alueella sijaitsevien tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset jo rakenteilla olevien ja kaavoitettujen hankkeiden kanssa arvioidaan rakennusaikana vähäisiksi, sillä mahdolliset vaikutukset kohdistuvat vain vaellusreitteihin. Muiden lähistöllä sijaitsevien kaavoitusvaiheessa olevien hankkeiden kuten Kokkonevan ja Honkahuhdan kanssa yhteisvaikutukset arvioidaan toimintavaiheessa kohtalaisiksi, sillä jos lajin todetaan välttelevän tuulivoima-alueita kokonaisuudessaan, alueen ekologiset yhteydet kaventuvat ja mahdollisesti muuttuvat välttämisyhteisöjen seurauksena. Ahvenlammen tuulivoimapuiston osayleiskaavan selvitykset on tehty metsäpeuran osalta maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti riittävällä tavalla.

Kaavaselostuksen osiossa, jossa on käsitelty vaikutuksia kasvillisuuteen, luontotyypeihin ja luonnonsuojelualueisiin esitetty, että toiminnan aikaiset vaikutukset suojelun perusteena olevaan metsäpeuraan ovat mahdollisia ja aiheutuvat erityisesti tuulivoimaloiden toiminnan aiheuttamasta häiriöstä metsäpeuran tärkeiden kesälaidunalueiden läheisyydessä. Lisääntymisaikainen häiriö on vaikutuksista todennäköisin, mutta hanke voi vaikuttaa myös metsäpeuran vaellusyhteyksiin.

Kaavaselostuksessa on todettu, että Natura-alueisiin kohdistuvia yhteisvaikutuksia on tarkasteltu sekä Ahvenlammen että Kokkonevan Natura-arvioinneissa, joissa on todettu, ettei Ahvenlammen ja Kokkonevan hankkeista aiheudu yhteisvaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleville luontotyypeille. Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alue on kuitenkin seudullisesti yksi laajimpia suoelinympäristöjä, jollaisia peura käyttää kesälaidun- ja vasomisalueinaan. Tämän vuoksi Natura-arvioinneissa on kiinnitetty erityistä huomiota metsäpeuran olosuhteiden muutoksiin. Metsäpeuran elinympäristöihin kohdistuvien vaikutusten kannalta oleellisin on häiriövaikutus, joka voi olla myös varsin etäälle sijoittuvaa visuaalista häiriövaikutusta lajin herkkänä vasomisaikana. Useiden tuulivoima-alueiden aiheuttama kumuloituva häiriövaikutus ja talousmetsien elinalueiden pirstoutuminen voivat vaikuttaa muun muassa metsäpeuraan. Natura-aluetta ympäröivä seutu on kuitenkin jo nykyään ihmistoiminnan, lähinnä metsätalouden ja asutuksen pirstomaa, joten pesimälinnuston ja eläimistön

voidaan todeta olevan seudullisesti ihmistoimintaan sopeutunutta. Kokkonevan hankkeen Natura-arvioinnin perusteella tuulivoimahankkeesta ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia Natura-alueiden suojelun perusteena olevan metsäpeuran merkittävälle elinalueelle Natura-alueella, sillä merkittävimmät elinympäristöt ja muun muassa potentiaalisimmat vasomisalueet sijoittuvat riittävän etäälle rakentamistoimien alueista. Laajassa mittakaavassa tarkasteltuna useiden tuulivoimahankkeiden toteutuminen Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan alueilla vaikuttaa kuitenkin osaltaan varmasti muun muassa metsäpeuran Suomenselän osakannan elinympäristöjen painopistealueisiin sekä kannan nykyisin kasvavaan kokoon ehkä kantaa heikentävästi. Useiden hankkeiden yhteisvaikutukset metsäpeuralle arvioidaan suuruudeltaan ja merkittävyydeltään kohtalaisesti heikentäväksi sekä Kokkonevan että Ahvenlammen tuulivoimahankkeiden Natura-arvioinneissa. Ilman lieventäviä toimenpiteitä sekä tarkkaa hankesuunnittelua suojelualueiden lähiympäristössä yhteisvaikutukset voivat kohota jopa merkittäviksi. On huomioitavaa, että Kokkonevan hanke on voimalamäärältään ja kooltaan huomattavasti Ahvenlammen hanketta suurempi, jolloin hankkeesta aiheutuvat vaikutukset ovat myös suurempia. Hankkeiden tarkka suunnittelu ja tarvittaessa lieventävät toimenpiteet – kuten rakentamisen ajoittaminen vasomisajan ulkopuolelle tärkeiden kesäelinympäristöjen läheisyydessä – ovat oleellisia merkittävien yhteisvaikutusten välttämiseksi. Yhteisvaikutusten vuoksi seudullisen suojelualueverkoston olosuhteet ja toimivuus korostuvat ja Natura-alueiden rooli elinympäristöjä ylläpitävänä alueena on entistä merkittävämpää.

Kaavaselostuksessa on edelleen todettu yhteisvaikutuksista muun muassa, että suuremmista eläimistä yhteisvaikutuksia voi aiheutua suurpetoihin ja metsäpeuraan. Häiriö alueella lisääntyy, mikäli molemmat Ahvenlammen ja Kokkonevan tuulivoima-alueet rakennetaan. Samalle seudulle sijoittuvat tuulivoima-alueet vaikuttavat myös ekologisten yhteystarpeiden säilymiseen. Tuulivoima-alueiden keskittymisellä tietyille alueille voi olla sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia. Toisaalta ympäristöön jää runsaammin yhtenäistä vapaata aluetta tuulivoimatuotannon ulkopuolelle, mutta toisaalta tuulivoimatuotantoon varattu aluekokonaisuus laajenee. Jos eläimet välttävät tuulivoima-alueiden läpi kulkemista, laaja yhtenäinen tuulivoima-alue voi muuttaa eläinten liikkumista niiden elinpiiriin kuuluvien alueiden välillä.

Oikeudellinen arviointi

Asiassa on valitusten johdosta ensisijaisesti kysymys siitä, onko Ahvenlammen tuulivoimapuiston osayleiskaava perustunut sellaisiin selvityksiin ja vaikutustenarviointeihin, joiden perusteella on ollut mahdollista varmistua siitä, että osayleiskaavaratkaisu ei luonnonsuojelulain 39 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen suojelun perusteena olevaa luonnonarvoa, metsäpeuraa.

Asiassa saadusta selvityksestä käy ilmi muun muassa, että tuulivoimarakentamisen vaikutuksista metsäpeuraan ei vielä ole tutkimukseen perustuvaa tietoa, eikä kyseessä olevassa asiassa ole tehty maastonselvityksiä. Natura-arvioinnissa viitattu tutkimustieto porojen välttelykäyttäytymisestä

näyttäisi kuitenkin tukevan sitä, että sitä esiintyy myös metsäpeurojen, jotka ovat yleensä poroja arempia, osalta. Asiassa saadun selvityksen mukaan kyseessä oleva kaava-alue ja sen ympäristö on keskeinen ja tärkeä elinympäristö metsäpeuralle lajina. Selvityksen mukaan tuulivoimahankkeen häiriövaikutukset voivat erityisesti lisääntyvien metsäpeurojen osalta ulottua useamman kilometrin etäisyydelle, mikä kyseessä olevassa tapauksessa vaikuttaisi merkittävään osaan myös Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueesta. Natura-arvioinnissa on lisäksi tuotu esiin se, että vaihtoehtoisia, laadukkaita metsäpeuran vasomisalueita ei ole poronhoitoalueen ulkopuolella tarjolla. Ahvenlammen kaava-alueen viereen on aikaisemmin hyväksytty Kokkonevan tuulivoimaosayleiskaava, josta on arvioitu myös kohdistuvan heikentäviä vaikutuksia Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura-alueen suojelun perusteena olevalle metsäpeuralle. Riski hankkeiden merkittävistä yhteisvaikutuksista on tuotu esiin viranomaislausunnoissa. Vaikka edellä mainittu on käynyt ilmi Natura-arvioinnista, ei syitä, minkä vuoksi hankkeen vaikutusten on arvioitu metsäpeuran osalta jäävän ei merkittäviksi, ole perusteltu Natura-arvioinnissa luonnonsuojelulain edellyttämällä tarkkuudella. Natura-arvioinnin selvityksen voidaan osittain katsoa olevan ristiriidassa arvioinnin johtopäätösten kanssa.

Kun edellä selostetusta Natura-arviointi- ja lausuntomenettelystä esitetty otetaan huomioon, hallinto-oikeus katsoo, ettei Ahvenlammen tuulivoimaosayleiskaavaan liittyvää Natura-arviointia täydennyksineen voida kaikilta osin pitää asianmukaisena. Arvioinnissa esitetyt johtopäätökset merkittävien haitallisten vaikutusten toteutumatta jäämisestä eivät kaikilta osin perustu sellaisiin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettuihin täydellisiin, täsmällisiin ja lopullisiin päätelmiin, joilla voidaan hälventää kaikenlainen tieteellinen epäily asianomaisella suunnittelualueella suunniteltujen töiden vaikutuksista.

Tuulivoimaloiden lukumäärää on kaavoituksen loppuvaiheessa vähennetty kahdella. Kaavaselostuksen liitteessä on vastattu 2. kaavaehdotuksesta annettuihin lausuntoihin. Asiassa on myös kaavoituksen aikana esitetty uutena selvityksenä ennustekartta metsäpeuralle soveltuvista vasanhoitoalueista. Edellä mainittua muutosta ja selvitystä ei ole arvioitu luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisessa arviointi- ja lausuntomenettelyssä.

Koska kaavaratkaisun mahdollisia heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena olevaan metsäpeuraan ei ole riittävästi poissuljettu, on esitetyn selvityksen perusteella olemassa vaara, että kaava-alueelle osoitetut tuulivoimaloiden rakentamisalueet merkittävästi heikentävät suojelun perusteena olevaa luonnonarvoa yleiskaava-alueen läheisellä Hangasneva-Säästöpiirinnevan Natura 2000 -alueella.

Kunnanvaltuuston päätös on näin ollen kumottava.

Kaavan tultua kokonaisuudessaan kumotuksi edellä mainituilla perusteilla lausuminen muista valitusperusteista raukeaa.

Muut sovelletut oikeusohjeet

Kuntalaki 135 §

Julkipano

Päätös on annettu julkipanon jälkeen.

Muutoksenhaku

Muilla kuin kunnalla ei maankäyttö- ja rakennuslain 191 §:n 4 momentin mukaan ole oikeutta hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla kaavan hyväksymistä koskeva päätös on kumottu. Kunta saa hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen antopäivästä eli viimeistään 1.1.2026.

Valitusosoitus on liitteenä HallJp SM (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeustuomarit Hanna Vainionpää, Reeta-Kaisa Eriksson ja Martina Nyman. Asian on esitellyt Reeta-Kaisa Eriksson.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös maksutta	Metsähallitus Asiamies: juristi Hanna Riski Johansson Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
Jäljennös maksutta	Perhon kunnanhallitus Ympäristöministeriö (tilastollista seuranta varten)

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
[*https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#*](https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/)

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
[*https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/*](https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/)

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen **siinä mainituilta osin** saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkipanon jälkeen. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon silloin, kun se on annettu. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15
Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:	https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/